

Posamezna številka 1 Din. mesečno, če se sprejema list v upravljanje, naročnina 4 Din, na dom in po pošti dostavljen list 5 Din. • Celoletna naročnina je 50 Din, polletna 25 Din, četrtletna 13 Din. Cene inzeratov po dogovoru

PONEDELJSKI

SLOVENCE

Uredništvo: Kopitarjeva ul. št. 6/III. Telefon št. 2050 in 2996. — List izhaja vsak ponedeljek

Uprava: Kopitarjeva ulica št. 6. Poštni ček, račun. Ljubljana 15.179. Telefon št. 2992

10 letnica Družbe sv. Rafaela pri Mariji Pomagaj na Brezjah ob navzočnosti slovenskih izseljencev iz vseh krajev sveta, ministra dr. Korošca, nadškofa dr. Ujčiča in škofa dr. Rožmana

Brezje, 22. avgusta.

Na vse štiri strani sveta so se zasekale globoke struge, na vse štiri strani sveta teče po njih naša kri, da poji tujo zemljo in jo oplaja — medtem, ko naša zemlja usiha in umira. Mnogo dragocene krvi nam je že izteklo in še več nam je bo, če bomo s prekrizanimi rokami stali ob strani in brezbržno gledali, kako se tujina bogati s telesnimi in duševnimi silami naših ljudi.

Prva, ki je do jedra razumela tragiko našega izseljenskega vprašanja, je bila Družba sv. Rafaela, ki je zaorala prve brazde, da reši, kar se še rešiti da. Njeno prizadevanje je že v teku 10 let rodilo bogate sadove, v teku nadaljnjih let pa nam jih obeta roditi še mnogo več. Koliko tihih žrtev, koliko požrtvovalnosti, koliko idealnega, nesebičnega dela se skriva za mrtvimi črkami, ki opisujejo njen 10 letni jubilej!

Cepprav vreme včeraj ni obetalo nič dobrega, je danes proti pričakovanju prizanašalo in se je vse slavje moglo razviti v polnem obsegu. S sivimi oblaki pokrito nebo je marsikoga preplašilo, da je ostal doma, kljub temu pa je bila udeležba takšna, kakršno utegneš videti na Brezjah le redkokdaj. A kar je glavno: iz vsega je dihal takšna prišerna domanost, ki te je prevzela, da si se še sam predal njenemu toku in bil kakor ud ene same družine, zbrane okoli največje zaščitnice našega rodu.

Izseljenci iz Nizozemske in Belgije

Prvi izseljenci so se pod vodstvom p. Hugolina Praha pripeljali iz Holandije in Belgije že v soboto zvečer v vagonih, ki so bili priključeni rednemu vlaku. Ta skupina je štela 123 naših ljudi in je prenočila na Brezjah. To skupino so spremljali tudi trije holandski domačini: p. Teotim, ki se je že kar dobro naučil slovenskega jezika; dalje prijatelj našega naroda g. C. W. Wouters, častni predsednik Društva sv. Barbare, ki je prav tako izrazil željo, da se priuči našega jezika in je obiskal našo domovino z določenim namenom, da bi študiral razmere pri nas in se do dobra seznanil z naravnimi lepotami Slovenije, nad katerimi je naravnost očaran; tretji Holanec pa je g. Witteveen. Vsi trije so izredno simpatični gospodje in ne morejo dovolj prehlvaliti naših ljudi. Obljubili so, da bodo svoje sile postavili v korist G. Wouters pa je še posebej obljubil, da bo objavil v holandskih listih več člankov o našem izseljenskem vprašanju in obenem tudi opisal naravne lepote naše domovine. Čudil se je, kako malo storišami sami za tujsko-prometno propagando, ko naša Slovenija po vsej pravici zasluži, da se inozemstvo pobliže seznani z njo.

Izseljenci iz Francije

Druga skupina izseljencev pa se je pripeljala iz Francije v šestih razkošnih vagonih I. in II. razreda, ki jih je dala našim ljudem na razpolago Francija. Ta skupina je štela 320 oseb in so jo spremljali: msgr. Valentin Zupančič, izseljenski duhovnik Stanko Grims, izseljenski učitelj Janko Jankovič in duhovnik Ferdinand Kolednik.

Ze dolgo pred prihodom vlaka na Jesenice se je na železniški postaji zbrala velika množica ljudi z jeseniško godbo na čelu. V imenu Družbe sv. Rafaela sta hotela naše rojake pozdraviti gg. katehet Premrov in prof. Stanek. Ves sprejem pa je odpadel, ker račelniki jeseniške carinarice ni dovolil občinstvu in godbi, da bi se razvrstili v prometor, ki je določen v te namene. Občinstvo je protestiralo proti takemu postopanju, naši rojaki pa so morali podguro uro ostati v vagonih in so z mešanimi čustvi govorili o tem dogodku. Tako so že takoj na pragu domovine doživeli grenko razočaranje.

Po tem nekoliko neljubem dogodku so se naši rojaki iz Francije odpeljali z vlakom v Lesce, kjer so izstopili in se z avtobusi peljali naprej.

Na Brezje so dospeli okoli 9 dopoldne. Tam jih je pričakovala velika množica ljudi, ki so prihiteli iz vseh krajev Slovenije, da prisostvujejo elavju Družbe sv. Rafaela, ter skupine izseljencev iz Nemčije, Holandije, Belgije in deloma tudi iz Amerike. Ko so se prvi avtobusi prikazali na beli cesti, je godba »Sloga« pod vodstvom g. Svetela zaigrala svečano koračnico, predsednik Družbe sv. Rafaela, g. p. Kazimir Zakrajšek pa je brate in sestre, ki so v Franciji našli svoj drugi dom, prisrčno pozdravil. Došli gostje so se nato uvrstili v lep sprevod. Na čelu je korakala godba, za njo so se uvrstili praporčaki s svojimi društvenimi zastavami iz Bruaya, njim pa so sledili v strnjених vrstah fantje in dekleta, možje in žene in mladi rod, ki je prvič videl zemljo, kjer je tekla zibka njegovim staršem. Ves sprevod je v gostem spallirju odšel proti cerkvi, kjer sta ga čakala belgrajski nadškof dr. Ujčič in knezoškof dr. Rožman. Mladina je poklonila knezoškofu dr. Rožmanu dva krásna šopka nageljnov, ovita z državnimi trakovi.

Služba božja pod milim nebom

Vhod v cerkev je bil okrašen z mlaji, na kateri so vihrale državne in cerkvene zastave. Nad vstopom pa je blestel pomenljiv napis: **POJDITE V HIŠO SVOJE MATEREI** V ozadiju sredi prostora trga je bil postavljen oltar, ki je bil prav tako lepo okrašen z mlaji, zastavami in cvetličnimi lončki. Na desni strani oltarja je bila postavljena tribuna za častne goste.

Sele v hipu, ko se je okoli oltarja zgnila go-

Voditelj Slovencev dr. Korošec govori slovenskim izseljencem

Dragi rojaki!

Izmed vsega, kar globoko zajeda v meso in kri našega naroda, me vedno najgloblje presune misel na izseljenca.

Ali ni četrtina našega naroda razsejanega po svetu, po vseh njegovih delih, da ne omenjam onih, ki žive na strujenem slovenskem ozemlju, a izven meja naše države?

Tako ozko in nehoti se veže misel o izseljencah z vso našo narodno preteklostjo: z izgubo velikega ozemlja, ki je utonilo v teku stoletij v morju potujevanja. In iz ozemlja, ki je se ostalo, pa so zopet odšli stotisoči: v Ameriko, na Westfalsko, na vse kontinente... za trdim kruhom.

Zato sem izredno vesel, ko vidim tukaj, na današnjem izseljenskem slavlju zbranih tako veliko število rojakov-izseljencev in sem prepričan, da so v mislih z vami tudi ostali, ki niso mogli priti semkaj, da so tudi oni po vas poslali pozdrave svojem in vsem Slovincem.

Domovina! Glej, nisi izgubila svojih sinov! Po širnem božjem svetu so razmetani — ali tvoji so. Nate jih veže najjačja vez, ki na svetu obstoja, — veze krvi in jeha.

Dragi rojaki! Za kratek čas vas je prignala domov hrepenenje; izrgali ste se od vsakdanjega dela, da porumate v svoj rojstni kraj, porumate k hiši očetovi, kamor, vem, da se vaše misli tako prečesto povračajo. Za kratek čas ste se izrgali vsakdanjemu delu, da se vaša duša v domovini napije novega zdravja za nadaljnjo življenjsko borbo.

Da, življenjsko borbo! Današnjega časa pač ne bi mogel boljše oznamovati, kakor z besedo: borba. Borba posameznika za kosček kruha, za obstoj, borba malih narodov za obstoj, borba velikih narodov za ustvaritev imperialnih ciljev. Pred 19 leti je bil podpisani mir po štiriletnem razdeljanju. Ali boj ni prenehal. Nadaljuje se samo z drugim orožjem. In poleg te materialne borbe posameznika in narodov se bije drug in nič manjši in morda pomembnejši boj na duhovnem področju — za človeka, za njegovo dušo. Se nikoli ni bil svet tako sam v sebi razdeljan, še nikoli niso s tako silo butale najekstremnejše struje duhovnih tokov druga proti drugi, kakor danes. Res je bil boj, odkar svet obstoji. Ali s tako silo in da bi tako zajel vsakega posameznika — tega, se mi zdi, pač ni bilo nikoli. In v tem boju ne more nihče stati ob strani, ker gre povsod za njega samega, za otroka in njegovo vzgojo, za pošteno, na krščanskem zakonu zgrajeno družino ali za raznorodovanje in propast naroda, gre za pravičen, na krščanskih temeljih zgrajen socialni red ali pa za brezglavo razdeljanje, ki bo posledica zablodelih materialističnih svetovnih naziranj.

Naš narod — odpadniki, izkoreninjeni ne šte-

ta množica, je bilo mogoče preceniti število udeležencev. Bilo jih je — po ocenitvi objektivnih opazovalcev — okoli 4000. Ko je zasedel častno mesto na tribuni voditelj slovenskega naroda dr. Korošec, se je pričela služba božja, ki jo je daroval nadškof dr. Ujčič. Na levi strani oltarja se je utaborila godba »Sloga«, ki je ves čas igrala stare, priljubljene cerkvene pesmi, množica pa jo je spremljala z ubranimi glasovi. Za nekatere ženske je bilo to po dolgih, dolgih letih bivanja v tujini, doživetje, ki jim je privabilo solze v oči.

Cerkveni govor škofa dr. Rožmana

Cerkveni govor knezoškofa dr. Rožmana se je odlikoval po takšni izklesanosti in zgoščenosti, kakor jih imamo le redko kdaj priliko slišati. Uvodoma je knezoškof dr. Rožman naglašal:

Preden ste obiskali prijatelje, znance in svojce v domovini, ste prihiteli sem na Brezje. Kakor otrok, ki po vrnitvi v domačo hišo najprej pozdravi svojo mater, tako je prav, da ste tudi vi najprej prišli pozdravit našo skupno Mater na Brezjah. Ona je bila v zgodovini vedno mati slovenskega ljudstva in bo takšna tudi vedno ostala!

V nadaljnjem je knezoškof dr. Rožman omenil izredno težke čase, v katerih živimo. Toda če pogledamo nazaj v zgodovino slovenskega naroda, vidimo, da so tudi naši predniki zelo težko živeli. Ze takrat, ko so Turki plenili po naši deželi, so iskali zavetja pri Mariji. Gradili so obzidja in obrambne stolpe. Bežali so v cerkve pod zavetje Marijino in jo prosili: Reši nas! Pomagaj nam! Medtem pa so se fantje in možje borili s sovražnikom.

Potem so prišle nad naše prednike druge nevarnosti, ki so jim hotele vsiliti novo vero — protestantizem. Toda ko so naši ljudje slišali, da ta nova vera ne časti Marije, so se tej veri odločno uprli. Svoji Materi niso hoteli postati nezvesti in tako so potomcem ohranili svojo vero. Tudi mi moramo biti vredni svojih prednikov! V kakšni nevarnosti je pravda, resnična, dosledna vera v svetu, vsi dobro veste. Za vas je ta nevarnost tolikanj večja, ker imate v tujini le redkokdaj priliko slišati božjo besedo v slovenskem jeziku. Kar nas je mati učila, to vam mora biti sveto, in ne to, kar vas učijo drugi, ki bi vas radi odtujili

jejo — je v svojem jedru tako zdrav in pošten in ni nikoli dvomil, po kateri poti mora hoditi. Vi pa, dragi rojaki, ki ste z naroda izšli, mu tudi v tem oziru sledite in mu ostanite tudi v tem oziru zmeraj in vsekdar zvesti. Naš narod po svoji poti ni kolebal. Če bi mu bilo kaj očitati, bi bilo le to, da je bil preveč skromen in pohleven, premalo borbena. Miroljuben po svoji naravi, zraven s svojo zemljo, ki jo je napajal s svojim znojem, pošten in skromen, ni nikoli segal po tujem, in je bil le prečesto žrtev tujega, močnejšega, brezobzirnega nasilja. Ali tudi v tem oziru se je zavedal samega sebe. Današnji čas zahteva vsega človeka. V tekmi življenja je treba napeti vse sile in kdor bi hotel našo miroljubnost napačno tolmačiti, ta bo moral pač poizkusiti, da nismo več pripravljeni popustiti, pa najsi gre za katerokoli bitno vprašanje našega naroda, za njegove duhovne vrednote, za narodno ali kulturno samolastno življenje. Narod je bil, je in bo ostal. Po dolgih stoletjih, v katerih smo se morali sami upirati na vseh straneh močnejšemu pritisku, smo končno prišli zopet do svobode in do ustvaritve narodne države z brati Hrvati in Srbi. To je močna državna zajednica, ki ste danes 15 milijonov ljudi. Čez nekaj desetletij se bo to število podvojilo. Kajti mi imamo velik naravni prirastek, dočim mnoge visokostojee in bogate države propadajo, tako, da je naš pogled v bodočnost optimističen.

Vpravljetos smo praznovali 20-letnico osvobodilnega gibanja, kjer so v nešteti krajih veliki ljudski tabori pokazali, kako strjen je naš narod v svoji zavesti.

Med tem praznovanjem naše narodne misli, pa se je izmaknil iz naše srede mož, ki je bil poleg dr. Kreka skozi desetletja duhovni vodja naroda, naš nadpastir vladika dr. Anton Bonaventura Jeglič. Prav je, da se ga tudi tu danes spomnimo. Tako velik in tako izklesan je bil ta izredni človek, tako visoko iznad vsakdanjosti se dviga njegova stoletna postava, njegov pomen je tako velik in njegov spomin tako svetel, da bo ostal združen s svojim narodom do konca.

Ko se boste razkropili po naši zemlji in odšli pogledat svoje domove, boste videli, da je naš narod od tega časa, odkar živi v svoji narodni državi, mnogo napredoval v vsakem oziru. Seveda je bil ta napredek v zadnjih letih, odkar se je svet zvižal v bolečinah gospodarskih kriz, močno zavrt. Zlasti je bil zopet hudo udarjen kmet, ker so prišle cene njegovim pridelkom tako na nič. Vendar se pa že kaže zboljšanje. Tudi v težkih in hudih časih, ne smemo izgubiti poguma in vere. Preživeli je naš narod neprimerno težje čase.

Zelim vam, dragi rojaki, da bi vam bilo bivanje v domovini zares prijetno. Da bi ponesli s seboj iz stare Vase domovine najlepše spomine!

rodu in veri. Spomin na brezjansko Marijo, zaščitnico slovenskega ljudstva, bo najtrdnjša vez, ki naj veže vaše duše z domovino!

Slavnostno zborovanje

Po končani službi božji je stopil na oder predsednik Družbe sv. Rafaela g. p. Kazimir Zakrajšek, ki je očrtal pomen današnjega slavlja in naglašal važno poslanstvo, ki ga Družba sv. Rafaela vrši med našimi brati in sestrami na tujih tleh.

»Saj ne veš, slovensko ljudstvo, kaj trpi slovensko izseljensko srce, saj ne veš, koliko solza, krvi, trpljenja, gladi in samozatajevanja se drži teh žuljev! Tujina zvabi naše ljudi k sebi, da iztisne iz njih zadnje sile. Da jih potem kot izžeto limono vrže proč. In vendar — koliko naših domov so naši izseljenci rešili, kljub vsemu trpljenju! Družba sv. Rafaela deluje šele deset let, a danes vidimo, da ima za seboj že lepe uspehe. Vi, rojaki v tujini, ste naša deseta banovina, del naše države, del naše domovine, pa tudi del našega srca.

Na koncu svojega govora je p. Kazimir Zakrajšek izrekel toplo zahvalo vsem, ki so družbo podpirali v njenem stremeljenju in jo še podpirajo, tako predvsem škofu dr. Rožmanu in škofu dr. To-

Spored izseljenskega kongresa

v ponedeljek, 23. avgusta ob 9 dopoldne v veliki dvorani hotela Union.

1. Prijave zastopnikov in delegatov kongresa.
2. Pozdrav predsednika.
3. Nagovor ministra za socialno politiko in narodno zdravje Dragiša Cvetkoviča.
4. Nagovor nadškofa dr. Ujčiča in zastopnika ljubljanskega škofa.
5. Nagovor bana dr. Marka Natlačenca.
6. Nagovor župana g. dr. Jure Adlešiča.
7. Nagovor šefa izseljenskega oddelka g. dr. F. Aranekija.
8. Nagovor šefa dr. A. Kosija.
9. Pozdravi izseljenskih zastopnikov.
10. Pregled dela po I. izseljenskem kongresu.
11. Ustanovitve izseljenske zbornice.
12. Slučajnosti.

Popoldne se seslanejo razne izseljenske skupine z gospodom ministrom Cvetkovičem, da mu prinese svoje težnje in prošnje, ker se na kongresu ne bo moglo obravnavati lokalnih razmer raznih rasejin.

maziču, ki se zaradi boleznj slavlja ni mogel udeležiti in ga nadomestuje belgrajski nadškof dr. Ujčič. Svojo najiskrenejšo zahvalo je p. Kazimir Zakrajšek izrekel nadalje dr. Korošcu, voditelju slovenskega naroda. Njegove besede so bile sprejete z viharimi ovacijami. Navdušeni vzklili: Zivio dr. Korošec! se kar niso hoteli poleči.

Po govoru p. Kazimirja Zakrajškega je godba zaigrala državno in narodno himno, nakar se je znova burno pozdravljen dvignil dr. Korošec in imel na zbrane govor, ki ga objavljamo na drugem mestu.

Govoru dr. Korošca so sledile nove dolgotrajne ovacije, godba pa je intonirala pesem »Hej Slovenci«, ki jo je vsa množica pela.

V imenu **Županske zveze** je izpregovoril nekaj vzpodbudnih besed njen predsednik g. Nande Novak, ki je naglašal, da je današnje slavje — manifestacija naše narodne skupnosti. Obljubil je, da bo Županska zveza storila vse, da bo bivanje naših rojakov v domovini tem lepše in prijetnejše.

V imenu **ameriških izseljencev** je izpregovoril nekaj toplih, prišrčnih besed starosta in pionir med slovenskimi izseljenci g. p. Ciril Zupan. Polagal je izseljencem na srce, naj nikoli ne zatajijo svoje narodnosti in svoje vere.

V imenu **primorskih Slovencev in Sedejeve družine** je v lepem nagovoru pozdravil sestre in brate iz tujine profesor dr. Lovrenčič.

Njegovemu govoru je sledil pozdravni nagovor izseljenskega učitelja g. Jankoviča, ki je gnil do solz, za njim pa je pozdravil rojake v domovini preprost rudar g. Martin Gregorčič iz severne Francije z besedami, ki so mu privrele naravnost iz srca.

Najlepši in obenem najpretneslji prizzor celotne proslave pa je bil, ko je stopil na oder **15 letni deček Slavko Gregorčič**, ki je prvič videl domovino svojega očeta in svoje matere, ki nikoli ni obiskoval slovenske šole — pa se je po zaslugi svojih staršev vendar naučil rodnega jezika, čeprav se mu pozna tuji naglas. Njegove besede so se tako globoko vtisnile v dušo vsem, da bodo ostale nepozabne do konca dni:

»Sprejeli ste nas, kot sprejme ljubeča mati svojega sina v naročje. Mi, slovenski otroci, ki nas vzgaja tujina kot mačeha, dobro vemo: če nas mati ne bi naučila slovenskega jezika, vas danes ne bi mogli razumeti. O slovenska mati domovina, ali slutiti, kako se izgubljajo slovenski otroci v tujini? Ali sliši, kako jočejo tam globoko pod črno zemljo? — Domovina, samo tebi hočemo ostati zvesti. Zvesti tudi našemu Bogu in Materi Mariji na Brezjah!«

Ob teh besedah ni ostalo suho nobeno oko. Debele solze so polzele po licu vsem. Niti škof dr. Rožman, niti dr. Korošec jih nista mogla zadržati. P. Kazimir Zakrajšek je vstal in naglašal z glasom, ki se mu je poznala ganjenost: »Kdor še nikoli ni bil v tujini, tega ne more razumeti!«

Svoje pozdrave Družbi sv. Rafaela in domovini so izrekli še zastopnik Društva sv. Barbare, izseljenski učitelj g. Slibar, zastopnik argentinskih Slovencev g. Dolšek, v imenu slovenskih izseljencev v Holandiji je pozdravil domovino gg. učiteljica **Ažmanova**, oblečena v lepo narodno nošo, v imenu slovenskih Korošcev pa koroška Slovenka iz Zabnice.

S tem je bila proslava zaključena.

Dar dr. Korošca Rafaelovi družbi

Po tej nad vse lepi manifestaciji za naše brate in sestre v tujini je dr. Korošec izročil predsedniku Družbe sv. Rafaela za njen 10 letni jubilej darilo v znesku 10.000 dinarjev. S tem je najlepše dokumentiral svoje razumevanje za delo Družbe sv. Rafaela med našimi izseljenci.

Kmečki praznik v Kranju

Kranj, 22. avgusta.

Naši zavedni gorenjski kmetje iz kranjskega okraja, ki so združeni v svoji stanovski organizaciji Kmečki zvez, so danes v Kranju doživeli krassen kmečki praznik. Okrajna Kmečka zveza v Kranju, ki velja za nekakšno matico kmečkega gibanja na Slovenskem, je danes s svojo impozantno prireditvijo izpričala, kako močno je zasidrana v našem gorenjskem kmetekem ljudstvu, ki se je v okenilo z vsem srcem, saj pa je naša Kmečka zveza edina organizacija, ki se iskreno bori za kmetске stanovske interese.

Tako lepe in pester prireditve, kakor je bil današnji kmečki tabor, gorenjska prestolnica že zlepa ni imela prilike videti; za pomembni dan se je sleherna vas v kranjskem okraju že dolgo pripravljala, da bi veliki kmečki dan čim lepše uspel. Že

v zgodnjih jutranjih urah se je po kranjskih ulicah opazilo živahno prelivanje pestrih skupin peš in na okrašenih vozovih, ki so hiteli na zbirališče.

Pester kmetški sprevod

je bil za oko najlepši del današnje prireditve. Zbirališče zanj je bilo na prostoru ob Jezerski in Tržiški cesti. Številni reditelji so imeli dosti posla, da so množico voz in ljudi uredili v sprevod. Okrog pol 9 je sprevod krenil z zbirališča proti Glavnemu trgu. Na čelu je šla kmečka fanfara, konjenik z veliko državno zastavo in tuji konjeniki z zelenimi kmečkimi zastavami. Za čelom sprevoda so konjeniki nosili pomemben napis: Gospod, dar nam vsak, danji kruh! Za tem je bil voz, na katerem je bil s kulisami predstavljen stari tabor iz turških časov:

cerkva na griču in zid okrog nje. Nato je jezdilo nad 100 zastavnih gorenjskih fantov in mož, večina v narodnih nošah, na krepkih konjih, za kranjsko godbo pa se je uvrstilo nad 200 oseb močnega in krasna skupina narodnih noš iz skoraj vseh krajev Gorenjske. Pozornost so vzbujali moderni kmetijski stroji podružnice Kmečke zveze iz Senčurja, ki so dokazali, da naš gorenjski kmet koraka naprej z duhom časa in po svojih najboljših močeh upravlja vse tehnične pridobitve na polju kmetijskega. Nato so se razvrstili številni vozovi, okrašeni s cvetjem in zelenjem, na katerih je bilo videti različnejša opravila našega kmeta: voz s plugom in sejalci iz Biteni, voz s enopom žita in ženjicami iz Cerkelj, voz z mlatiči iz Smlednika, voz s pajkijami iz Mavčič, razni travniški stroji iz Smlednika, voz s kopice seno iz Naklega, majerji in majerice iz Kovorja, živinorejska skupina iz Kranja in Hrastij, mlekarja skupina s stroji iz Naklega, voz s sadno stiskalnicami in sadnim mlinom iz Bečnice, voz s statvami in tericami iz Cerkelj in Brnika, voz s tesači z Trstenika, voz z lesenimi izdelki z Jezerskega, voz s kopo in ogliarji iz Bečnice, voz z apnenico z Loma in voz z opkarnico iz Gorč. Vmes med temi vozovi so korakale močne skupine fantov in deklet iz posameznih vasi, koscev, ženjic in grabljic. Vsaka skupina je imela harmoniko in veselo petje se je razlagalo po kranjskih ulicah. Sledila je močna skupina mladinske Kmečke zveze, nato pa je sledila najveselejša skupina v sprevodu: kmečka oheci, ki so jo pokazali fantje in dekleta iz Predoselj. Trije okrašeni parizariji so vozili balo, nato pa je sledila dolga veriga veselih svatov s harmonikami in petjem. Zadnji voz v sprevodu je predstavljala starinsko kmečko hišo z družino pri nedeljskem počitku. Sprevod so zaključili konjeniki, ki so nosili pomenljivi napis: Blagoslovljena si zemlja, komur plodiš! Ves sprevod je bil tako sijajno sestavljen in organiziran, da moramo okrajni Kmečki zvezi v Kranju iskreno čestitati. Sprevod je defilirala na Glavnem trgu mimo županstva, kjer so bili na balkonu zbrani odličniki: zastopnik Nj. kralj. Vsa kneza namestnika Pavla g. podpolkovnik Radojkovič, minister dr. Fran Kulovec, okrajni načelnik dr. Lipovšek, predsednik Kmečke zveze Janez Brodar, zastopnik kranjske mestne občine dr. Megušar in drugi. Sprevod se je nato obrnil in krenil med gostim špirijem občinstva in v veseljem petjem proti športnemu prostoru Planine. V sprevodu samem je bilo okrog 2000 ljudi, pripomniti pa je treba, da so v sprevodu sodelovale le skupine, ki so po zamisli spreveda pristojale v njegov okvir. Ostalih udeležencev tabora, ki so bili v špiirju, pa je bilo gotovo tudi nad 3000, tako da mirno lahko ugotovimo, da se je današnjega kmečkega tabora v Kranju udeležilo nad 5000 mož in fantov ter žena in deklet.

Sv. maša in zborovanje

Sprevod in reka ostalih udeležencev sta se zila na prostorno športno igrišče Planine. Na tribuni je bil postavljen oltar, h kateremu je pristopil kranjski dekan g. Skrbec, ki je opravil sveto mašo. Med mašo je imel krasen cerkven govor, v katerem je pozival zbrane kmete, naj gredo na delo pod geslom: Z Bogom za svoj stan, z Bogom za svoj narod, z Bogom za svojo državo! — Med mašo je pela vsa množica.

Po maši je bilo kmečko stanovsko zborovanje, ki ga je zafel predsednik Kmečke zveze za kranjski okraj, g. Ovsenik. Toplo je pozdravil zastopnika našega draga kneza namestnika Pavla, g. podpolkovnika Radojkoviča, ministra dr. Kulovca in ostale goste. Godba je zaigrala državno himno, nakar je pozdravil zborovanje v imenu kranjske mestne občine g. dr. Megušar, nato pa v imenu ženstva ga. Brodarjeva.

Nato je spregovoril načelnik kmečke zveze g. Janez Brodar, ki je v ognjevitih besedah navdušil zbrane kmete za njihovo stanovsko organizacijo Kmečko zvezo. Kmečka zveza straži naše kmečke domove, zato je dolžnost vsakega slovenskega kmeta, da je v njej organiziran. — Govor svojega načelnika in priznanega kmečkega bora so zbrane kmečke množice navdušeno odobraval. — Za njim je govoril podpredsednik Kmečke zveze g. Janžekovič, ki je prinesel gorenjskim kmetom pozdrave tovarišev iz zelene Stajerske, ki se tudi zbirajo okrog prapora Kmečke zveze. Lep programatičen govor o težnjah in načrtih slovenskega kmečkega stanu.

Nato je bilo zborovanje zaključeno.

Popoldanska prireditev

Popoldne ob pol 2 se je spel zbralo na igrišču Planine več tisoč ljudi, da prisostvujejo najzanimivejšemu delu današnjega tabora, to je kmečki oheci in pa starim slovenskim plesom. Najprej je bila uprizorjena kmečka oheci. Na prostornem odru je bila postavljena starinska kmečka hiša, v kateri so bili zbrani hišni oči z nevesto in sorodniki. Potem so prišli svatje s tremi vozovi po balo, in godec, ki ima ob takih prilikah važno

vlogo, da vodi pogajanja s hišnim očetom, je moral uporabiti svojo zgovornost, da je hišni oči pustil nevesto iz hiše. Potem so naložili skrinjo, toda poprej je moral žena plačati odkupnino, da se je umaknil domači fant, ki je sedel na skrinji, da so jo sploh mogli dvigniti na voz in odpeljati. Preden pa so se odpeljali, je moral ženini kupiti petelina in tako imenovano peto kolo, to je po-gačo. Potem so vozovi odpeljali, toda prav kmalu so naleteli na šrangon, ki so jo postavili fantje. Tudi tu se je moral ženini odkupiti in šele potem je mogel povesti nevesto pred oltar. Potem so sledili kmečki plesi: stari bolear, stajeriš, šotiš, pa žustarpolka. Najlepsi in najučinkovitejši pa je bil ples »mazoline«, ki je gotovo eden najlepših med našimi narodnimi plesi. Predvajali so ga fantje in dekleta iz Hrastja tako dovršeno, da so jih gledalci nagradili z navdušenim ploskanjem. Potem je bila še kmečka igra, pri kateri je sodelovalo mnogo harmonikarjev in več pevskih zborov.

Ko se je končal ta spored, se je pričelo pristno in iskreno narodno veselje med igranjem godbe, harmonikarji in veselim petjem. Kmečki tabor je kljub nestalnemu vremenu, ki je gotovo oplošilo precej ljudi, vendarle nadvse uspel. Gorenjski kmetje so si z današnjo veličastno prireditvijo zopet okrepili svojo stanovsko zavest in pod okriljem svoje organizacije Kmečke zveze trdno upajo na boljšo bodočnost slovenskega kmečkega stanu.

Notranjci v katoliškem taboru

Dol. Logatec, 22. avg.

Kdor je danes videl v Logatecu sprevoz skozi trg ter zborovanje ob cerkvi, je lahko s ponosom ugotovil, da Notranjska možko in tesno koraka z ostalim slovenskim narodom. Mogočinski ljudski tabor za vrhniško dekanijo ob enem s 30-letnico Prosvetnega društva v Logatecu, je ponosnim Logatečanom znova utrdil vero v svoje prepričanje in v končno zmago katoliških in slovenskih idej. Nič ni pomagalo omaloževanje, ki so ga skušali izpričevati redki domači zakrknjenici; tudi oholo obnašanje domače jare gospode ni moglo zabrisati premočnega vtisa, ki ga je današnji dan vtisnil na trg in vso okolico. Toliko ljudstva se je zbralo danes v Logatecu, tako udarno in prepričevalno je to ljudstvo nastopalo pod svojimi zastavami, tako vrisajoče in zavestno je nastopila zlasti številna mladina, da je našim domačim izkoreninjenjem sapa zastala. Ko se je sprevoz pomikal skozi trg in ga ni hotelo bit konec, je bil slišati tu pa tam ob čisti pritajen glas: »Odkod pa se jemljejo ti ljudje...?«

Proslava 30-letnice domačega Prosvetnega društva se je bila pričela že anči. Na prostem so domači igralci zelo lepo in dovršeno zaigrali Finčgarjevo »Našo krio«. Nastopila je okrog 100 igralcev, cela francoska kavalerija na konjih, dostojno in verno opremljena s pravimi zgodovinskimi oblačili in orožjem.

Zjutraj pa se je po prihodu ljubljanskega vlaka začel pripravljati slovesen sprevoz skozi trg. Vrhničani so se pripeljali z avtobusom, tudi iz Cerknice so prihitali s tovornim avtomobilom, iz sosednih vasi so se v narodnih nošah pripeljali na 11 vozeh; posebno pozornost so vzbujali zlasti oni iz Petkovec, ki so bili na svoj z zelenjem okrašen voz nameslili tudi vse poljske prideleke ter tako simbolično pokazali vse kmetovo bogastvo in delo ter njegov trud za vsakdanji kruh.

V sprevodu je korakalo skupno okrog 1200 ljudi, za Logatec zelo prepričevalno število. Samo narodnih noš se je zbralo v sprevodu 162, kolesarjev 60, fantovskih krojev 46, dekliških krojev 183, mladcev 33, naraščajnikov 128, civilistov pa je bilo v sprevodu nad 500, med njimi posebno mnogo mladine. Sprevod sta poživljali domača ter vrhniška godba, na čelu pa je pred skupino 14 konjenikov nosil domači fant v narodni noši veliko državno zastavo. Zelo peštra v sprevodu je bila skupina voz z narodnimi nošami, pozornost pa je vzbujala lepa skupina 11 zastav.

Sprevod se je razvil skozi trg ter odkorakal pred farno cerkev, kjer je daroval sv. mašo in pridigoval g. dekan Kete z Vrhniče. Omeniti moramo g. Premka, upokojenega davča, upravitelja z Vrhniče, ki je kot 67-letnik možko korakal med fanti v novem kroju ter potem kol najstarejši tudi stregel pri sv. maši.

Po sv. maši je bil pred cerkvijo tabor, ki ga je uvedel župnik g. Jerina s pozdravom ter s predlogom, naj zborovalci odpošljejo vdanostne brzojavke kralju Petru II. na Bled ter knezu namestniku Pavlu na Brdo. Dolgo pripravljanje, vzklikanje kralju Petru, kraljevskemu domu ter namestniku Pavlu je enodušno potrdilo ta predlog, godba pa je zaigrala državno himno. Ob enem je

Prosvetni tabor med rudarji

Dol pri Hrastniku, 22. avg. Danes je bil na Dolu pri Hrastniku velik dan. Zbralo se je veliko katoliških Slovencev, da prisostvujejo 25 letnici Prosvetnega društva na Dolu in ob enem čujejo odkrito besedo iz ust voditeljev katoliške prosvete.

Ob 7.45 se je zbralo na postaji v Hrastniku mnogo ljudi, da sprejmejo goste, ki so prispeli iz mariborske smeri. V pozdrav jim je zaigrala rudarska godba iz Hrastnika, fantje pa so se strnili med seboj in peli slovenske pesmi. Vsa množica se je nato zunaj postaje uredila v lep sprevod, na čigar čelu je jezdilo več konjenikov, za njimi pa je igrala koratnice rudarska godba. V sprevodu je korakalo okrog 500 članov raznih fantovskih odsekov. Izmed teh jih je bilo 48 v krojih in 80 kolesarjev. Vsa ta mladina je strumno korakala med mračnimi tovarniškimi poslopji in vzklikala kraljevski hiši, kraljevski vladni in slovenskemu voditelju, vmes pa so prepevali narodne pesmi. Ob česti je bilo postavljenih več slavolokov, pred Dolom pa se je sprevodu pridružila mladina iz Slov. Konjic.

Pred lepo cerkvijo sv. Jakoba v Dolu je bil postavljen krasen slavolok, pred katerim se je zbralo okoli 9.30 vse ljudstvo, da pozdravi in sprejme bana g. dr. Natlačena. Ko se je zaslislal izza cerkve znak avtomobila, je godba zaigrala državno himno, dosleda bana pa je ljudstvo pozdravilo z navdušenimi vzkliki.

Po sprejemu so krenili častni gostje v okrašeno cerkev, kjer je bil najprej blagoslovljen novi društveni prapor. Prapor je blagoslovil msgr. dr. Kruljic, dekan v Laskem. Kumovala mu je Cecilija Urbajc iz Hrastnika. Ko je bila svečanost blagoslovitve zaključena, se je začela slovesna sv. maša, ki jo je opravil msgr. dr. Kruljic, ki je imel tudi daljši cerkveni govor.

Zborovanje pred cerkvijo

Dasi se je cerkvena svečanost zaključila šele ob 11.30, so vendar tudi oddaljenejši ljudje vztrajali še pri zborovanju. Nasproti cerkve je bil okrašen balkon, na katerem so zavzeli mesta g. ban z

vsemi drugimi odličniki. Zborovanje se je začelo z državno himno, nakar je stopil na govorniški oder g. Orožen, ki je pozdravil g. bana, nato pa je zastopnik laskškega okrožja g. Kolšek med silnim navdušenjem prečital pozdravne brzojavke Nj. Vel. kralju Petru II., Nj. Vis. knezu namestniku Pavlu, notranjemu ministru in voditelju slovenskega naroda dr. Antonu Korošcu in pa lavantinskemu škofu dr. Tomaziju. Nato je stopil na govorniški oder g. prof. Hanželič iz Celja, ki je govoril o področnem prosvetnem delu. Za njim je povzel besedo predsednik celjske podzveze g. prof. Bitenc, ki je posebno obravnaval vprašanje sodobnega socialnega delovanja naše mladine.

Obnašanje nasprotnikov

Med zborovanjem smo videli tudi več socialistov iz Hrastnika, ki so se prav mirno in lepo obnašali ves čas zborovanja. Vse drugače pa se je obnašalo par fantov s sokolskimi znaki, ki so ves čas zaman upali, da bodo začeli socialisti prvi izvivati. Eden izmed njih, funkcionar mladinske JNS, je v začetku govora prof. Bitenca snel s prsi svoj sokolski znak, se pomešal med ljudstvo in zakričal: »Živel komunizem!« misleč, da bo s tem spodbudil socialiste, da bodo začeli izvivati. Ko pa s tem svojim vzklikom ni uspel, je šel med svojo družbo, ki se je nato osramočena umaknila.

Popoldanski nastop

Slabo vreme je na žalost preprečilo napovedani nastop na prostem. Zato so se velike množice ljudi zgrnle v prelepo dvorano Društvenega doma, ki je bila premahna, da bi mogla vse ljudi sprejeti vase. Za uvod je zaigrala rudarska godba državno himno, ki jo je pela vsa dvorana, nato pa so razni oddelki naših fantovskih odsekov izvajali pisan in skrbno pripravljen spored. Med vajami sta navdušeno množico nagovorila še enkrat prof. Bitenc iz Celja in pa g. Babič Franc, podpredsednik Zveze slovenskih katoliških društev v Westfaliji, ki se je včeraj vrnil v domovino.

Minister Stošović o konkordatu „V tej nedostojni borbi laži in intrig...“

Belgrad, 22. avg. AA. Prosvetni minister Stošović je danes govoril na konferenci pristavev JRZ v Prokuplju. Konferenci so prisostvovali zastopniki prokupljanskega, dobriškega in kopaoniškega okraja. Na konferenci so bili prisotni vsi zastopniki vseh občin bivšega topiškega okrožja. Na postaji so ministru priredili priskrben sprejem. Minister je obiskal urad JRZ v Prokuplju in nato se je s svojim spremetvom podal v lokal Rapolja, ki je bil poln pristavev JRZ. Ker je bil lokal premahen, da bi moglo vanj vse veliko število ljudi, se je konferenca spremenila v zborovanje. Zborovanju je prisostvovalo okrog 2000 ljudi.

Predsednik zborovanja Proković je najprej pozdravil ministre in ostale delegate in nato dal besedo nekaterim pristavem JRZ. Končno je govoril minister Stošović.

V svojem govoru je najprej opozoril na delo predsednika vlade dr. Milana Stojadinovića v zadnjih dveh letih. Poudaril je, da smo sedaj na poti h konsolidaciji političnih prilik in da se pripravljamo bratski sporazum s Hrvati, da bi se tako zagotovili materialni in duhovni napredek naše države.

To delovanje, je dejal minister Stošović, je izzvalo ogorčenje med nasprotniki JRZ, tako med onimi, ki so zastopani v parlamentu, kakor tudi med onimi, ki jih v parlamentu ni. To je dovelo do tega, da je opozicija organizirala napad proti vladi dr. M. Stojadinovića in JRZ. Zavedajoč se svoje nemoci, so se poslužili nezastisljane podlosti in po svojih prijateljih v plaših jim je uspelo zavesti v to nedostojno borbo tudi srbsko pravoslavno cerkev. Vzkliki: Sramota! Dol z njimi!

Vsakdo izmed nas, je dejal minister, je mogel z malo razumne politične logike popolnoma razumeti ta skupni nastop zastopnikov diktature, združenega fašizma zboršev in borbašev. V tej družbi lahko najdeno tudi ona dva ali tri pravoslavne škofo. Ni mogoče razumeti kako more ta skupina ljudi stopiti korak za korakom z ateisti, komunisti in onimi, ki so plačani za to, da rušijo sistem in red v državi, vse to pa zato, da se oslabi potencial kraljevine Jugoslavije ne samo na notranjem, nego tudi na zunanje-političnem področju njenega delovanja.

Minister je nato govoril o sporazumu, ki je bil dosežen z katoliško cerkvijo, navedel je podrobnosti tega sporazuma in naglasil, da konkordat ni bil pravi razlog za to politično borbo, nego le povod, da so se vse grupe in grupice opozicije združile za skupno razdiralno akcijo, ki naj bi dovela do padea sedanje vlade dr. Milana Stojadinovića.

Govoreč o programih in ciljih opozicijskih skupin je minister dejal: Mar hočemo, da nas vodijo stari in nesposobni v teh burnih in zmehdenih dneh, v katerih se je znašel ves svet, ali gluhih pohabljenici ali zlobni in zahrbitni hujskači, ali hromi in neagilni, ali oni, ki so mrki in zlovoljni celo na prvi dan velike noči? Ne! Minister je nato spel pokazal na delo vlade dr. Stojadinovića, zlasti v topiškem okraju in naglasil, da je vlada pokazala enako delavnost tudi v vseh drugih krajih naše domovine. Zatem je omenil, kako so poslanecem in ministrom pravoslavne vere, ki so glasovali za konkordat, odrekli cerkvene častne pravice, ter dodal: V tej nedostojni borbi laži in intrig, smo srečni, da kot prvi zastopniki in prvi zastopniki naroda ter nositelji državne oblasti ter izvršitelji zakonov, nismo dovolili, da se nam zmesa pamet, pa da bi pogazili pravico in čast kogarkoli. Naše častne pravice so bile nezakonito pogazene od onih, ki so v prvi vrsti pozvali, da krivcem oproščajo. — Dalje je minister dejal, da mora biti sodelovanje cerkve in države zagotovljeno, in da bo do tega tudi prišlo. Cerkev so mora osvoboditi škodljivih in kvarnih vplivov neobjasnih politikov, ki hočejo cerkev izkoristiti za svoje nelojalne namene (odobrovanje).

Končno je minister naglasil, da Topličani v tej borbi niso niti za trenutek oklevali in da so se znali odločno upreti lažem in klevetam.

Po govoru prosvetnega ministra Dobrivoje Stošovića, je bila na soglasen sklep zborovalcev odposlana pozdravna brzojavka predsedniku vlade dr. Milanu Stojadinoviću.

Prihod dr. Korošca

Ob tričetrt na 3 se je pripeljal v Logatec z Brezij, kjer je govoril izseljenem naš voditelj notranji minister dr. Anton Korošec, ki se je ustavil v hotelu »Kramare«, nakar je odšel na telovadni prostor, kjer je ves čas z velikim zanimanjem sledil telovadnemu nastopu članov, članice in naraščaj. Vsega skupaj je nastopilo okrog 500 telovadcev. G. minister je nato odšel tudi na veselišni prostor, kjer je bil koncert pevskih zborov iz Horjula, Vrhniče, Rakitine, Dolenje Logatec in Preserji. Najprej so nastopili posamezni zbori, nato pa so združeni zbori mogočno zapeli »Oj Triglav, moj dom!«.

Japonska letala bombardirala Nanking Od 24 letal so jih Kitajci uničili 22

Sangaj, 22. avg. AA. Generalni stab kitajske vojske na sanghajski fronti je objavil, da je 24 japonskih letal s Formoze krenilo proti Nankingu in ga bombardiralo. Tudi več drugih krajev je bilo hudo prizadetih. Pri Jangčevu so kitajske letalske baterije sestrelile 2 japonski letali, 20 nadaljnjih japonskih letal pa je bilo zaradi pomanjkanja benecina prisiljenih pristati v okolici Fenkpuja. Japonski letali so sami uničili svoja letala.

Po vesteh agencije Central News iz Paolina, je v Tiencin prispelo okrog 20.000 japonskih vojakov iz luke Tangku, ki se nahaja ob Rumenu morju kakih 30 km južnovzhod, od Tiencina. V tej luki je sedaj zasedrlih 30 japonskih ladij. Iz Koreje pa tudi iz Japonske prevvažajo z vso naglico velike oddelke japonskega vojaštva. Kitajske čete se naglo utrjujejo južozapadno od črte Peking-Tiencin.

V Nanking je prispel poveljnik 29. armijskega zbora general Sungčejčuan z nekaj člani političnega sveta za pokrajini Čahar in Hopej, ki je bil pred kratkim razpuščen. Na postaji so ga sprejeli maršal Čangkaiček in člani nankinske vlade.

Čahar in Hopej v japonski oblasti

Sangaj, 22. avgusta. AA. Iz Pekinga poročajo, da so se pričele nove hude borbe med Kitajci in Japonci na progi Peiping-Nankov. Zatrjujejo, da Japonci ne glede na težave in navzile silnemu odporu Kitajcev polagoma napredujejo.

V Pekingu vladati mir in red. Tam so razpuštili politični odbor za Čahar in Vzhodni Hopej, ter tako pretrgali poslednjo pravno in politično zvezo med tema pokrajinama in centralno kitajsko vlado. Sestavljen je bil odbor za vzdrževanje reda in mira, ki sodeluje z japonsko vojaško upravo in policijo. Po Pekingu in vsej deželi se je pričela ostra propaganda za popolno avtonomijo Severne Kitajske. Po mestu širijo velike letake, ki govorijo o tej avtonomiji in se sklicujejo na poslednjo izjavo japonskega ministrskega predsednika.

Iz Tangku, zahodno Tiencina, poročajo, da so tja prispela nova japonska ojačenja. Vobče so dležo, da imajo sedaj Japonci v Hopeju in Čaharu zbranih čez 100 tisoč vojakov.

Po nekkih japonskih vesteh prodirata dve kitajski diviziji proti mandžurski meji.

Bivši vojni ataše na Kitajskem general Pila je izjavil, da bo vlada v Nankingu bržkone padla že v teku meseca septembra, ker se je že davno razdelila v dve nasprotujoči si skupini, ki se sedaj borita med seboj za oblast. Protijaponski tabor podpirajo predvsem Rusi, zmernejši pa bi se radi naslonili na Japonsko. Nekki japonski krogi naglašajo, da postaja spor na Kitajskem zmerom bolj podoben državljanski vojni v Španiji. Pričakovati je komplikacije, spričo katerih bi bila Japonska prisiljena, najti končno ureditev celokupnega problema ne le kitajsko-japonskih odnosov, nego vobče Daljnega vzhoda, da bi se tam obnovil trajni mir.

25 milijard Din za nove vojne izdatke Japoncev

Asahi poroča, da ha ministrstvo vojne in mornarice zahtevalo od parlamenta naknadne kre-

dite v skupni višini 2 milijard jenov (25 milijard Din), za svoje izredne potrebe, nastale sprito vojne na Kitajskem. Se pretekli teden so mislili, da bo 500 ali 600 milijonov jenov zadostovalo. Vlada, pravi list, se je iz mnogih razlogov izogibala sklicanju parlamenta k izrednemu zasedanju. Verjetno je, da bo bržkone z običajno uredbo odobrila zahtevani kredit za vojno ministrstvo in da bo to svojo ur-dbo šele naknadno predložila parlamentu v zakonodajo. Doslej odobreni izredni krediti za voj. ministrstvo znašajo skupno 525 milijonov jenov. Če se dodajo še obe zahtevani milijardi, tedaj bodo izredni krediti večji od celokupnega rednega proračuna, ki znaša 2 milijardi 300 milijonov jenov. Na tujce poroča list, da se zmerom znova širijo govorice, po katerih bo v najbližjih dneh proglašena splošna mobilizacija.

Kitajski napad

Sangaj, 22. avgusta. b. Zjutraj sta dve kitajski diviziji napadli Japonce, ki so se izkrcavali na desni obali Hvangpoo. Kitajci so Japonce napadli s tako silo in jih kmalu tako razredčili, da so se morali brž umakniti nazaj proti obrežju in se vrniti na vojne ladje.

Nato pa so japonska letala napadli ti dve diviziji in zelo nizko začela obstreljevati kitajske oddelke s stročinami. Res so se Kitajci morali malo umakniti, toda kitajski lovci so nato japonske bombe knike poglani v beg. To je izzvalo zelo veliko vzne-mirjenje med japonskimi vojnimi ladjami v pristanišču, ki so začele menjavati že svoje položaje zaradi obstreljevanja kitajskih topov z obrežja.

Porušene so tudi japonske utrbe v Hongkijevu, kar je omogočilo Kitajcem, da so se bolj pritislili v vzhodni del mesta. Japonske zažigalne bombe in granate strašno delujejo v mestu, kjer se požari že kar razlivajo in se prebivalstva poljšča blazna panika. Trdijo, da so dosedanja požari napravili 225 milj. dolarjev škode. Danes je japonska granata vžrela ladje zadela največjo kaznišnico na svetlu blizu Sangaja. Deset kaznišencev je granata ubila.

Ameriške oblasti so naročile svojim letalskim strokovnjakom, ki so bili dosedaj v službi kitaj-skega letalstva, da naj takoj zapuste Kitajsko vsaj za ta čas, dokler trajajo borbe.

Na kratko se lahko reče, da se položaj Kitajcev od petka naprej etalno boljša. Izid današnjih bitk še ni znan. Vse to samo dokazuje, da bo bitka za Sangaj zelo dolga.

Nova uprava „Avale“

Belgrad, 22. avgusta. AA. Na današnjem izrednem zboru agencije Avale so bili mesto dosedanjih članov upravnega odbora narodnih poslancev dr. Vojislava Janjića, Miloja Sokića in Drag. M. Stojadinovića izvoljeni za člane upravnega odbora Stjepo Kobasica, urednik »Samouprava«, dr. Fran Kulovec, bivši minister in Grgrur Kostić, glavni urednik »Vremena«.

Zemunska vremenska napoved: Prevladovalo bo oblačno vreme v večjem severnem delu države. Deževalo bo na severnem in severnovzhodnem robu države. Vedro pa bo v južnih krajih. Temperatura bo v severni polovici kraljevine še nadalje nekoliko padla.

Nedeljski sport

Concordia : Ljubljana 4:2 (2:1)

Zagreb, 22. avg. Danes se je pričelo tekmovalje za državno ligo prvenstvo, v katerem sodeluje deset najboljših klubov Jugoslavije. Ljubljana si je z uspešnim koncem spomladai ohranila pravico do nadaljnjega sodelovanja v tem tekmovalju. Za tekmovalje je že takoj v začetku vladalo veliko zanimanje. Današnjim tekam je prisostvovalo nad 4000 gledalcev. Gornja tekma je bila kot predigra h glavni igri Gradjanski : Edinstvo (Belgrad), ki je član lige po izpadu osiške Slavije. Sodniku Nin-koviću sta se predstavili moštvi v postavi:

Concordia: Podhraski, Belošević, Koprivnjak, Ralić II., Jazbec, Vučiloški, Martinović, Hajbel, Ralić I., Rakar in Pospisil.

Ljubljana: Logar, Siška, Jug, Slapar, Pupo, Bertonec I., Janežič, Lah, Bertonec II., Tičar, Zemljic.

Ljubljana je nastopila v svoji najmočnejši postavi. Po zadnjem uspehu nad varaždinsko Slavijo v Ljubljani je bilo pričakovati uspeha tudi v Zagrebu, posebno se, ker je Concordia v isti postavi kakor danes proti Slaviji nedavno izgubila na lastnem igrišču. Izgleda pa, da moštvo Ljubljane vendarle ni bilo srečno sestavljeno. Kljub temu namreč, da ni igralo slabše od Concordie, je vendarle moralo podležiti zaradi slabšega starta. Moštvo je nekoliko slabše v obrambi, kamor mora vsekakor nazaj Bertonec I. Logar je branil zelo težke udarce, vendar gresta zadnja dva gola največ na njegov račun, ker se je namreč napadno postavil. Krila sta vrsta je odgovarjala, toda Bertonec je moral ostajati po večini v obrambi, kjer je bila vrzel. Napad je premalo gibčen, moral bi večkrat ponavljati posamezne akcije, n. pr. take, iz katere je padel drugi gol in ki bi bila v čast tudi notranjemu triu najboljšega kluba. Najboljše sile ima Ljubljana v obeh krilih, ki sta zelo prodorni, vendar nista bili deležni dovoljne podpore krilske vrste. Concordia je pokazala z novim moštvo približno takšno igranje kakor Ljubljana. Edino državni reprezentant Jazbec je bil nekoliko boljši od ostalih, vendar ne takšen, kakor smo ga navajeni videti, kar bo bržkone pripisati njegovi okolici, ki ni odgovarjala povsem igri, ki jo je on sam navajen.

Potek igre.

Prvi polčas:

Začetni udarec ima Ljubljana, vendar prevzame Concordia iniciativo in energično napada. Po prostem strelu v drugi minuti se mora vratar Ljubljane Logar vreti pod nogo, da ubrani nevaren strel. Igra se v polovici Ljubljane. V četrty minuti vodi Pospisil sam žogo mimo Slaparja in Siške ter jo poda Rakarju, ki iz bližine zabije prvi gol za Concordio. 1:0.

Leva zveza Concordie Rakar je najnovejša pridobitev tega kluba iz Maribora. Tako je Slovenec Rakar, bivši član SK Rapida, prvi potresel mrežo Ljubljancem pri današnji tekmi. Ljubljana

se še vedno prav ne znajde. Concordia pridobi v 8 minuti kot proti Ljubljani, ki pa ostane neizkoriščen. Sledi solo napad Ljubljane po Zemljicu, ki poda Tičarju, ta pa strelja naravnost v nasprotnega vratarja. V 10. in 13. minuti zopet kot proti Ljubljani, ki ju pa odbije Logar v polje. V 15. minuti mora Logar zopet braniti kot. V 18. minuti odbije branilec Concordie žogo na nogo Janežiču, ki jo ustavi ter strelja iz 20 metrov na gol Concordie. Zoga gre neubranljivo v gol. Ljubljana se sedaj zbere in prične pogostejše napadati, največ po krilu. Nekaj lepih kombinacij konča v rokah dobro razpoloženega vratarja. Kot proti C. v 29. minuti ostane neizrabljen. V 34. minuti C. nevarno napada. Iz gneče je žoga našla pot do gola, kjer pa se je odbila od gornje prečke. Sodnik vidi naenkrat napako desnega branilca Siške nad Rakarjem v kazenskem prostoru ter prisodi popolnoma napačno 11 metrovko, ki jo Rakar spremeni v drugi gol za Concordio. Stanje 2:1. V 41. minuti po prostem strelu kot Concordie, ki ga pa Zemljic zastrelja. Po nekaj izmenjanih napadih in kotih proti Ljubljani v zadnji minuti se je prvi polčas zaključil.

Drugi polčas.

Zoga ima Concordia, ki se ji pa pozna utrujenost zaradi ostre igre prvega polčasa. K temu prične padati še močan dež, zaradi česar poslano igranje nezanemljiva. Vse do osme minute se igra odprto v polju. Tedaj pride napad C. do ljubljanskega gola, izšli kot, ki pa ostane neizrabljen. Napad Ljubljane mora ostelo braniti več napadov C. pred svojim golom. Logar pada, vendar Jug odbije žogo srečno preko prečke v kot. V 30. minuti sledi lep napad notranjega tria Ljubljane. Toda Tičar pošlje žogo mimo gola v out. V 22. minuti sledi incident med Pupom in Rakarjem. Sodnik prisodi prosti strel, iz katerega se izčim kot proti Ljubljani, ki pa ne prinese nobene spremembe. V 25. minuti sledi že 11. kot proti Ljubljani. V 29. minuti vzame Pupo žogo Jazbecu in jo poda Lahju, ki kombinira skupaj z Bertonecem II. in Tičarjem proti nasprotnemu голу. Nato strelja Tičar neubranljivo v desno stran gola 2:2. Sedaj preneha dež in igra postane živahnejša. Ljubljana energično napada. V 33. minuti zopet kot proti C., ki ga pa vratar brani. V naslednji minuti ima Janežič lepo priliko, vendar pošlje žogo v vratarja. V 37. min. nenaden napad C., Logar napačno zleti iz gola, Rakar mu izbije žogo, jo poda Pospisilu, ki zabije 3. gol za C. Concordia že v naslednji minuti napada, navdušena od številnih gledalcev na levi strani po Mitroviču zabije še zadnji gol 4:2. Sledi nekaj napadov z obeh strani, ki pa ne prinesejo nobenega uspeha. V 44. minuti C. še zadnjič napada, nato pa sodnik odžviža konec.

Današnji rezultat ne odgovarja popolnoma poteku igre. Pravičen rezultat bi moral biti neodločen.

SK Mars : SK Kranj 2:1 (0:0)

Turnir SK Korotana je bil odpovedan, zato so se šli kibici preganjat dolg čas na igrišče za Kolinsko tovarno. Novi »prvorazrednik« SK Mars je bil namreč za to prsto in černo nedeljo povabljen v goste starejša »prvorazrednika« SK Kranj, prej Korotana. Marskomu se je zdelo to povabilo nekoliko zgodnje in tvegano. SK Kranj je star vojskač v elitni skupini slovenskih nogometnih klubov, Mars pa se je šele letos izkobilacel iz nogometne zibelke in se priboril v prve vrste. Njegovo moštvo sestavljajo skoraj sami mladi igralci, ki doslej še niso igrali težkih tekem. Dve ekskurziji tega mladega kluba sta končali z nerodnimi rezultati. To pot so Marsovcu ostali v Ljubljani in si omislili obisk iz Kranja. Kakšnih 300 radovednežev, ki niso mogli drugače ubiti časa — v pričakovanju zagrebškega rezultata — jo je mahnilo na igrišče SK Slovena, da si ogledajo, česa so se mladi nadebudni Poljančani že naučili. In ti radovedneži so jo prav dobro potuhtali. Današnji dan skoraj res ni bil za drugo rabi kot za izlet v kavarno ali pa na zeleno trato. Igra, ki sta jo pokazali obe moštvi, je bila dovolj živa in zanimiva. Začenja se že poznati, da smo poletni vročini pokazali hrbet — in tudi ona nam. Danes je bilo za Kolinsko tovarno kar nekoliko hladno.

Kranjčani so prišli na teren s precejšnjo zamudo. Ljudje so ugibali vse mogoče stvari; na vrsto je prišlo celo razpravljanje o prometni nesreči. No, pa ni bilo nič hudega.

Ob četrti na šest so prišli belo-zeleni. kranjska Ilirija, malo za njimi pa so pritekli še plavo marogasti Marsovcu. Med predtekmo, ki je pokazala mlacem in preprost nogomet ter je končala s pičlo — 3:2 — zmago Mladice nad SK Slovenom — in glavno prireditelju je minul prav čeden čas, ki so ga kibici izrabili za to, da so se pogovorili o zadevah, ki jih uganjajo med tekmo.

Prve poteze so pokazale, da tekma ne bo morila duha. Živo in ostro so potekale akcije, igra se

je hitro prenašala iz ene polovice polja v drugo. Ton je dajal Mars, ki je to srečanje vzel kar lepo zares. Tako je prav! Nogomet je borbena igra, ne pa filozofiranje! Vendar prvi polčas ni mogel ne eni ne drugi strani prekrčiti zadetka. Mars je napadal ostro, preprostejši kot Kranj, zato pa tudi nevarnejši. Kranjska halilinja je kmalu utonila. Do konca je le še levi half strigel s prsti nad vodno površino. Obramba je bila zanesljiva — Martelanc in Unterreiter — imela je pa ob slabih halifih kar preveč opravka. V napadu sta se nad ostalimi odlikovala levo krilo in Sovince, pa tudi sama nista mogla bogve koliko opraviti. V sredi je hudo šepal Golob, ki je igral prej centerhalfa kot srednjega napadalca. Ta napad si ne zna izdelavati zrelih šans.

V 12. minuti je stari branilec Klingenstein, ki je igral danes desno zvezo, lepo postavil 1:0. Isti igralec je v 24. minuti povijal na 2:0. Obetal se je trej gol, pa so ga obotavljajoči se brez potrebe zapackali. V zadnji minuti je Kranj po Sovincu znižal na 2:1. In tako je seveda tudi ostalo.

Tale novi Mars obeta. Moštvo nekaj zna, pa si zna tudi pomagati z dobrim startom in veliko borbenostjo. Zdi se nam, da bo v bližnjih prvenstvenih tekмах zaigral kar lepo in koristno, tako da bo še za marsikakšnega nasprotnika trd oreh. Igralci so telesno precej dobro razviti, žogo kar dovolj obvladajo in pred golom ne slepomišijo. Vratar Pavlica je prav talentiran in ga ni lahko ugnati.

Sodji je odlično g. Doberlet. Najbrž bomo z njim dobili prvotnostno moč, ki bo kos tudi drugim tekam kot so v prvem razredu. Dobrih sodnikov dandanašnji zelo rabimo.

Zagreb: Gradjanski : Edinstvo (Belgrad) 6:0 (2:0). Na levem krilu je igral v moštvo Gradjanskega bivši igralec Ilirije Zupancić, ki je pokazal odlično igranje.

Split: Hajduk : Bask 3:1 (2:1).

Skok ob palici: Radić (R), Smerdel (M) 320, Filipić (M) 300, Hanzi (R) 270.

Troskok: Lončarić (M) 11.52, Hanzi (R) 11.34, Frauci (M) 11.19, Jeglič (R) 10.78.

Krogla: Vidie (M) 11.82, Smerdel (M) 10.58, Jeglič (R) 10.37, Radić (R) 9.88.

Disk: Radić (R) 35.38, Smerdel (M) 30.22, Vidie (M) 29.33, Flak (R) 29.02.

Skupno stanje točk: Maraton 58, Rapid 56, Belgrajski šport — 82 9.22

Belgrad: Jugoslavija : Slavija (Sarajevo) 2:0 (1:0), Hašk : Bask 2:1 (1:0).

Železničar: Maribor 5:2 (3:1)

V nedeljo popoldne se je na Stadionu SK Železničarja odigrala prijateljska tekma med Železničarjem in Mariborom, ki se je končala z zasluženo zmago Železničarjev 5:2 (3:1). Oba kluba sta preizkusila par mlajših moči, ki so se pa v deloma obnesle. Popolnoma je odpovedala obramba Maribora. V predtekmi so nastopili juniorji obeh klubov in so tudi tukaj Železničarji odnesli zaslužno zmago 1:0.

Lahkoatletsko državno prvenstvo v Zagrebu

Zagreb, 22. avgusta. Danes se je nadaljevalo lahkoatletsko državno prvenstvo. Rezultati so naslednji:

800 m finale: 1. Srakar Franc (C) 2:03.2, 2. Zorja Franc (Mura, Murska Sobota) 2:05.2, 3. Junek (C) 2:08, 4. Kornik (Maraton) 2:10.4.

Vedno bliže Santandru

Salamanca, 22. avg. AA. Davi je poveljstvo nacionalističnih čet izdalo komunikce, ki pravi:

Na santandurski fronti so naše čete zavzele še kraj Tosisuro in Salajo (Serayo?). Nasprotniki so si na vso moč prizadevali, da bi obdržali svoje položanje in so celo prešli v protinapad. Nacionalisti pa so jih odločno odbili, tako da so se z znatnimi izgubami morali ponovno umakniti. Prodiranje nacionalistov proti severu se nadaljuje.

Na hiskajski fronti ni bilo važnejših dogodkov. Na ternelski fronti so republikanci izvršili napad pri Molinaru, a so bili odbiti.

Naše letalstvo je včeraj in danes sestrelilo 18 republikanskih letal.

Temeljni kamen za barjansko cerkev blagoslovljen

Ljubljana, 22. avgusta.

Stara želja Barjanov se je pričela uresničevati: vsako leto zrastejo na nekdajšnjem močvirnem Barju nove hiše, vsako leto se plevelnati travniki spreminjajo v plodne njive in sadovnjake. Sedaj pa so dobili Barjani tudi pogum, da si zgrade krono kulture svojih polj, namreč svojo cerkev, katero so si tako dolgo želeli. Trnovska župnija, pod katero Barjani spadajo, se je vedno trudila za zgradbo barjanske cerkve, toda vedno je zgradbo oviralo pomanjkanje sredstev. Pokojni g. Kosler je zapustil znaten znesek za zgradbo barjanske cerkve, ki naj bo posvečena sv. Mihaelu. Mestna občina pa je dala lep travnik ob stezi med barjansko šolo in Ljubljano. Tako so bili omogočeni začetki barjanske cerkve, ki so jo letos že pričeli graditi. Cerkev građe na močvirnih tleh in so zato morali zabiti mnogo pilotov v zemljo. Zgradili so že zidove v prtiliču iz samega domačega kamna, tako da že sedaj vidimo obrise bodoče barjanske cerkve.

Danes popoldne je bila blagoslovitev temeljnega kamna za to cerkev. Slovesnosti se je udeležilo zelo mnogo Barjanov in Trnovčanov, izmed odličnikov pa zastopnik škofa g. stolni prost in generalni vikar Nadrah, ljubljanski mestni župan dr. Adlešič z občinskimi svetniki polk Andrejko, Borštarnarjem, Jaccem, Pavlinom, Usenikom, dr. Klinarjem, prof. Osano in drugimi, dalje trnovski župnik g. Čegnar ter predstavniki drugih oblasti.

Ob pol 2 popoldne so Trnovčani v sprevodu odšli na Barje. V sprevodu je jezdilo več konjenikov v narodnih nošah, dalje so se peljali na okrašenih vozovih narodne noše ter salezijanska godba z Rakovnico, ki je ves čas, tako med sprevedom, kakor pozneje med prireditvijo, lepo igrala.

Prost Nadrah je ob asistenci številne duhovščine blagoslovil temeljni, oziroma vogelni kamen bodoče barjanske cerkve. Trnovski kaplan g. Matkovič je predstavil množici odličnike, g. župan dr. Adlešič je kot patron trnovske župnije izrekel željo, da bi bila nova cerkev v dušni blagor Barjanov. V vogelni kamen je bila nato vžidana svinčena plošča z latinskimi besedilom, ki ga je raztolmačil zbranim vernikom g. Matkovič. Na tej svinčeni plošči je napisano pismo o ustanovitvi barjanske cerkve. G. obč. sv. Jac je v temelj cerkve položil srebrn kovance, ki bo poznejšim rodovom pričla, v katerem času je bila cerkev zidana.

Velik in pomemben govor je imel nato prost Nadrah, ki je razložil simbole temeljnega kamna in temeljnega zidu v primeri s cerkveno skupnostjo katoličanov.

Pri blagoslovlitvi je krasno prepeval zbor barjanskih deklic.

Po blagoslovlitvi in po govoru g. prošta je sledilo darovanje, ki se ga je udeležilo razveseljivo število moških in žensk.

Barjani upajo, da bodo svojo cerkev v kratkem dogradili in sprito njihove požitvalnosti jim morejo drugi Ljubljanci ne želeči, da bi se njihov načrt čim prej uresničil.

Škol dr. Rožman na šentiviški razstavi

Št. Vid nad Lj., 22. avgusta.

Med številnimi odličniki, ki so obiskali šentiviško obrtno razstavo, moramo omeniti tudi škola dr. Gregorija Rožmana, ki je šentiviške obrtnike počastil s svojim obiskom v soboto popoldne. Sprejel ga je predsednik razstave g. Vrbovec, ki je školu razkazoval vse oddelke razstave. Škol dr. Rožman se je pozorno zanimal za razstavljene izdelke ter se ljubeznivo razgovarjal z vsakim posameznim razstavljalcem.

Skupno je obiskalo do danes, ko je zaključek, razstavo nad 6000 obiskovalcev, kar pomeni uspeh, ki ga šentiviška razstava dosedaj še ni doživela. Če ne upoštevamo nekaj izjem, moramo reči tudi, da je bila šentiviška razstava obnem razprodana. Srbi in Hrvati pa tudi domačini so po večkrat pokupili razstavljeno pohisto.

Danes se je razstava zaključila z zvežanjem vstopnice, na kateri pripade kuhinjska oprema. Številko priobči »Slovenec«. Popoldne pa je bila tudi velika veselica na vrtu g. Cirmana.

Okostija madžarskih upornikov v gramoznici

Maribor, 21. avgusta.

V veliki občinski gramozni jami na Tezni poleg Trzasko ceste so odkrili delavci pri kopanju gramozu človeške kosti. Ležale so globoko pod površjem, kake 3—4 metre, ter so bile še precej prepele, tako da so se poznali le ostanki lobanj in nog. Poleg enega okostja so našli še zarjavel železen predmet v obliki klinca. Pri kopanju so delavci okostja precej poškodovali, ker jih skraja med gramozom niso opazili. O najdbi so bile takoj obveščene oblasti ter si je okostja ogledala komisija okrajnega glavarstva, na lice mesta je bil pozvan tudi prof. Bas. Stokovnjaki so ugotovili, da morajo ležati kosti v zemlji kakih 70 do 80 let, ni pa se dalo ugotoviti, na kak način bi bila ta

Mei kroglice: 1. Kovačovič (C) 13.77, 2. Marjan (ZASK) 13.55, 3. Kleut (Jug.) 13.39, 6. Jeglič (Planina) 12.03.

Skok s palico: 1. Bakov (Jug.) 3.50, 2. Lenard (BSK) 3.40, 3. Orozy (Ilirija) 3.30.

Skok v daljavo: 1. Kallay (Maraton) 677, 2. dr. Buratović 671, 3. Lazarevič (Jug.) 657.

Štrela 4x400 m: 1. Maraton (Z) 3:37.1, 2. Concordia 3:41.2, 3. Macabi 3:44.2.

10.000 m: 1. Sindelar (C) 35:23.2, 2. Starman 35:30, 3. Krafcar 37:15.3.

Finale 200 m: 1. Klink BSK 23.7, 7. Bruno 23.7, 3. Katalinič (Hajduk, Split) 24.3, 5. Klinar (G) 24.7.

Met kladiwa: 1. ing. Stepišnik (I) 43.58, 2. Goič (Hašk) 42.12, 3. Majetič (Zask) 38.47.

Rdeča poročila

Valencija, 22. avgusta. AA. Službeno poročilo vojnega ministrstva, ki je bilo izdano snopč ob 22 naglasa, da so nacionalisti na severni fronti zavzeli Vego, da so pa pri tem utrpeli velike izgube. Zaman so si prizadevali, da bi zavzeli vladne postojanke pri Ontenedi in Arseni. Po izjavi nekoga italijanskega narednika, ki je bil ujet pri poslednjih bojih na severni fronti, se na nacionalistični strani borijo štiri italijanske divizije redne vojske.

Na ternelski fronti so bile vladne čete prikljene umakniti se v Choji Quemadi, zaradi hudih napadov sovražnika.

okostja prišla na to mesto. Pomagala pa je pri tem ljudska govorica in zgodovina. Leta 1848 so bili v Italiji veliki boji, pa so korakale po Trzaski cesti neprestano vojaške čete na italijanskih bojišča. Med temi četami je bil tudi polk madžarskih huzarjev, ki se je pa v Mariboru uprl ter ni hotel na bojišče. Polk je bil razorožen, kolovodje upora pa postavljene pred vojno sodišče, ki je štiri izmed njih obsodilo na smrt. Ustreljeni so bili pred Mariborom v gozdu poleg Trzasko ceste ter na lice mesta pokopani. Med ljudmi se je še dolgo govorilo o tem dogodku, polagoma je govorica obledela, zabrisala pa se ni niti do današnjih dni. Sedaj je slučajno odkritje okostij teh upornikov potrdilo resničnost omenjene govorice

Smrtna nesreča v zagorskem rudniku

Ljubljana, 22. avgusta.

V soboto zvečer ob 10 so v Ljubljano pripeljali smrtno nevarno ranjenega 46 letnega rudarja Antona Zorka iz Zagorja. Zorko je delal v soboto skupno s svojim tovarišem Jožetom Zoharjem v rudniku Kotredužu. Plaz premoaga se je med delom vsul na obo. Pribiteli so drugi rudarji, ki so morali več ur delati, da so obo izkopali. Zorko je bil še pri življenju, medtem ko se je Zohar pod plazom zadušil, oziroma podlegel notranjim poškodbam. Zorka je na ljubljanski postaji prevzel reševalni avto, ki ga je prepeljal v bolnišnico, kjer so zdravniki ugotovili, da ima Zorko zlomljenih sedem reber.

Kongres JUJ

Skopje, 22. avg. m. Danes ob 9 dopoldne je bil tukaj 17. kongres Jugosl. učiteljskega združenja. Kongresa se je udeležilo okrog 2000 učiteljev. Predsedoval je predsednik Dimnik, ki je v daljših izjavah govoril o potrebah učiteljsstva. Nato je imel predavanje Stojan Kapetanović, učitelj iz Skoplja, o vlogi učiteljsva pri osvoboditvi Južne Srbije. Kongres se jutri nadaljuje.

Generalu Naumoviću bolje

Belgrad, 22. avg. m. Ponesrečeni avtomobilske nesreče pri Užicah, ki se zdravijo v glavni vojni bolnišnici, še vedno niso izven smrtno nevarnosti. Samo stanje generala Jovana Naumovića se je zboljšalo. Nasprotno pa se je stanje njegove gospe soproge precej poslabšalo, enako tudi stanje njegovega sina. — Prav tako gre na slabše zdravje narednika Josipa Dobrovoljeva. Edino žofer je toliko okrevljal, da bo v dveh dneh lahko zapustil bolnišnico.

Ponesrečenci in poškodovanci

V Ribnici je v gozdu brenil konj 63 letnega hlapca Antona Pečeta ter mu zdrobil desno nogo pod kolenom. — V Čolnučah pri Litiji se je ponesrečil progovni delavec Anton Grabner, ki je dobl hude notranje poškodbe. — Pri delu na planini Tamar je padel s strehe neke stavbe 27 letni obmojni stražnik Dragoljub Radić, doma iz Sumadije. Smrtno nevarno se je poškodoval na glavi, obenem pa mu je poškodovana tudi hrbtenica. — Mehnik Konrad Pepel iz Mozirja se je poljal s svojim avtomobilom v soboto zvečer mimo Domžal. Na avtomobil pa sta se mu zadaj obesila dva moška. Pepel je bil pozval, naj se odstranita, kakor je nastal pretep. V pretepu je eden od vsiljivcev Pepela dvakrat sunil z nožem v hrbet. K sreči Pepelove poškodbe niso nevarne. — V Novi vasi na Blokah je bila na počitnicah Zagrebčanka Mara K. Iz neznanega vzroka si je prerezala žile na rokah. Zdravniki v ljubljanski bolnišnici se trudijo, da ji rešijo življenje.

Mariborski drobiž

Zelev smrti. V bolnišnici je umrla prvačkarica Terezija Vučel. — V Blatnici pri Limbužu je uralila smrt 67-letno soprogo lastnika znane gostilne pri kolodvoru gospo Fr. Postl. — Naj počivaj v miru.

Razbajnska drznost. V soboto zvečer sta šla 13-letni dijak Adolf Winter in njegov tovariš iste stajfosi Franc Kojan z Meljske ceste po vino, vsak s svojo steklenico v roki. Ko sta prišla v Trdinovo ulico, sta srečala dva nepoznana kolezarja. Moška sta oba dečka ustavila, eden je zgrabil Winterja, drugi pa Kojana ter sta od njiju zahtevala denar. Ko sta se fanta začela dreti, je eden naglo iztrgal Winterja 50-dinarski novce iz rok, nato pa sta oba planila na kolese ter pobeignila.

Roko je stroj raztrgal v Mariborski tekstilni tvornici pomožnemu delavcu Antonu Svenšku. Prepeljal so ga v bolnišnico.

Železni štedilnik je hotel ukrasti. Posesnik Hlade pri Sv. Križu nad Mariborom je zalotil v svoji vinčariji nekakega moškega iz ženske, ko sta razdirala njegov železni štedilnik, da bi ga potem prodala kot staro železo. Hlade je moškega prijel ter ga privedel na orožniško postajo.

Mariborski sport

Dvoboj SSK Maraton : SK Rapid

V lahkoatletski herbi zmagal Maraton.

Maribor, 22. avgusta.

Edini omenbe vredni športni dogodek današnje nedelje je bil lahkoatletski dvoboj med SSK Maratonom in SK Rapidom. Pred pričetkom dvoboja sta izrekla v imenu obeh klubov pozdrave dr. Jetmar in Planišec ter izmenjala zastavice. Nato se je pričel program:

100 m zapreke: Smerdel (Maraton) 19.4, Musnik (Rapid) 19.5, Frauci (M) 20.2, Jeglič (R). — Točke: Maraton 6, Rapid 4.

1000 m: Germovšek (M) 2:51, Hanzi (R) 2:52, Struel (M) 2:58. — Točke: Maraton 12, Rapid 8.

400 m: Mühleisen (R) 56.5, Hofer (R) 58.2, Zerak (M) 58.8, Košir (M). — Točke: Maraton 22, Rapid 18.

3000 m: Boš (M) 10:34.4, Germovšek (M) 10:36.4, Cešler (R) 11:12. — Točke: Maraton 29, Rapid 21.

Skok v višino: Musnik (R) 165, Lužnik (M) 165, Verzel (R) 165, Smerdel (M) 160. — Točke: Maraton 33, Rapid 27.

200 m: Mühleisen (R) 25.3, Musnik (R) 25.5, Vidie (M), Lužnik (M). — Točke: Maraton 36, Rapid 34.

Štrela 4x100 m: Rapid (Verzel, Visnovič, Mühleisen, Hofer) 3:53.5, Maraton (Frauci, Koter, Struel, Zerak) 3:56.4. — Točke: Maraton 53, Rapid 51.

Primorske vesti

Enega so zaprli, drugi jim je ušel

Že dolgo časa je vznemirjal bližino in daljino okolice nepridiprav Miroslav Škerpo, ki ima na vesti že več roparskih vlovov, običajnih tatvin in drugih nasilstev. Ljudje so se ga zelo bali, kar je dobro vedel, zato jih je še nalašč strahoval. Pred dvema mesecema pa je napadel Ivana Bončino, ki se je ravnokar vračal od živinskega sejma, kjer je prodal par debelih volov. Tolovaj je Bončino naskočil z nožem, ga zaklal, mu pobral denar, truplo pa pustil ležati na cesti. Pri Bončini je našel samo 300 lir, ker je bil nesrečno toliko moder, da je glavni izkupek od volov, to je 4000 lir, oddal svoji sestri, da jih nese domov. Sežansko orožništvo je začelo iskati tolovaja in mu je bilo že večkrat za petami. Pri neki priliki so ga orožniki že obkolili v mali kolibici sredi gozda, kjer je prenočil, toda morilec je neobčelen planil skozi okno in orožnikom zopet ušel. Polikar se je po gozdovih, se prikazal sedaj tu sedaj tam, zahteval hrano, denar, pljačo, potem pa zopet izginil. Pred nekaj dnevi pa so orožniki zopet srečali morileca. Vozil je motorno kolo, na katerem je sedel tudi neznanec, brčkone njegov tatinski tovariš. Orožniki so ju pozvali, naj ustavita, toda Škerpo je vozilo še bolj zapodil, nakar so orožniki rabili puške. Škerpov tovariš se je ranjen zvalil na tla, medtem ko je morilec zopet odnesel, a ne za dolgo časa, kajti že naslednjo noč ga je posebno močna orožniška patrulja izsledila in aretirala. Sedaj se nahaja v zaporu in čaka na sodbo. Prebivalstvo vsega okraja pa se je globoko oddahnilo, ko je zvedelo, da je nevarni tolovaj pod ključem.

Sežansko orožništvo je tudi dalje časa iskalo nekega Miroslava Skupega iz Vipave, ki je obtožen tatvine in je za njim poslana tirailica od sodnih oblasti. Orožništvo je bilo javljeno, da se Skupek nahaja v hiši Stankota Kobala. Policijski agenti so hišo obkolili, toda, ko so vstopili v stanovanje in jih je Skupek zagledal, je potegnil revolver izza pasa ter ga nameril na nje, rekoč, da bo vse postrelil, ako se kdo samo premakne. Istočasno pa se je sam hrbeno umikal proti vratom. Ko je bil na pragu, se je bliskovito obrnil, skočil na dvorišče ter od tamkaj brez vsakega sledu izginil. Pri Kobalovih je celo pustil svoje kolo, o katerem se je pozneje skazalo, da je bilo tudi ukradeno in sicer Avguštinu Nusdorferju iz Vipave. Skupeka še do danes orožništvo zamažuje. Ljudje mnogo govorijo o tem čudnem begu, ko je bil takorekoč že v rokah pravice.

Strela je upepelila drevo

Iz Cerknega poročajo, da je tamkaj divjala strašna nevihta, ki je obiskala predvsem Šebrelje. Treskalo in grmelo je s takšno silo, da so ljudje ponoči vstali in začeli prižigati blagoslovljen ogenj. Nesreče sicer ni bilo nobene, toda na posestvu Marije Svetičič je stala starodavna ogromna smreka, v katero je strela udarila ter jo takoj zažgala in upepelila. Kaj podobnega prebivalci tega kraja še ne pomnijo. Tam, kjer je prej stala tolikanj občudovana smreka, je sedaj kup pepela. O tem »čudežu« sedaj vsi govorijo, ker je zares nepojmljivo, kako more strela drevo tako ogromnega obsega v nekaj trenutkih spremeniti v pepel. Škode po poljih nevihta ni napravila velike.

Štiri nesreče z razstrelivci

Zadnje čase se vedno bolj in bolj množijo nesreče, ki jih povzročajo topovski izstrelki iz časov svetovne vojne. Ali oblastvena navodila niso zadostno odločna ali pa so posamezniki, ki imajo s temi stvarmi poklicno opraviti, postali tako neopredilni, dejstvo je, da so sedaj po 20 letih, odkar je vojna končana, takšne nesreče bolj številne, kakor so bile v prvih povojnih, ko je bila goriška zemlja z granatami kar posejana. Zadnje smo poročali o treh smrtnih nesrečah te vrste, ki so zahtevale tri mlade žrtve. Danes moramo poročati o novi takšni nezgodi, ki se je pripetila v Logu pri Kanalu. Dva slovenska fanta Leopold Samec in France Stanek, doma iz Kala pri Kanalu, sta v tamošnjem gozdu prekopavala zemljo, iskajoč stare izstrelke. Naletela sta na granato težkega kalibra. Stanek je bil bolj moder ter je svojega tovariša svaril, naj nikar ne razbija po njej, ampak naj jo odda vojaškimi oblastem, da jo bodo izpraznile. Toda Samec je imel gluha ušesa. Z navadnim kamnom je začel razbijati po granati, da bi jo odprl in iz nje pobral smodnik. Naenkrat pa se je granata vnela in sledila je strašna eksplozija in Samca popolnoma razmesarila, tako, da je smrt nastopila v istem hipu. Toda granata tudi njegovemu tovarišu Stanku ni pri-

zanesla, čeprav je bil nekoliko oddaljen. Dobil je po vsem telesu prav nevarne poškodbe. Ko so ga prepeljali v bolnišnico, je bil sicer pri zavesti, toda zdravniki ne upajo mnogo, da mu bodo mogli rešiti življenje.

Zrtve eksplozije postal tudi delavec Severin Santes, doma iz Podgorice, ki je delal na cesti pri Solkanu. Nastavil je dinamitno patrozo na strel, ki pa je predčasno počil, tako, da se nesrečnež ni mogel pravočasno umakniti. Dobil je hude poškodbe po vsem telesu. Nahaja se v bolnišnici, kjer pravijo, da stanje ni življensko nevarno.

Na Banjšici se je 20 letni Janez Uršič igračkal z neko razstrelivno snovjo. Patrona mu je kar naenkrat v roki eksplodirala. Uršiču je odtrgala levo roko, po obrazu in na prsih pa je dobil hude poškodbe. Prepeljali so ga v bolnišnico, kjer bo čez nekaj tednov okreval, ako se ne pojavijo kakšne nove motnje.

V Vrtojbi je Konstantin Trpin prekopaval zemljo. Čisto slučajno je zadel ob izstrelke, ki izhajajo iz svetovne vojne. Zadel pa je tako nesrečno, da je granata takoj eksplodirala in Trpina dobesedno preluknjala po rokah in po nogah s koščki železa. Tudi njega so prepeljali v bolnišnico, kjer so ugotovili, da ima izstrelke tudi na hrbtu. Operacijo je Trpin dobro prestal in upajo, da ga bodo po enem mesecu zdravljenja odpustili zdravega.

Drobne novice

Artur Lasciak Bej — po rodu iz Gorice, verjetno iz družine Lesjakov — ki je v Egiptu zaradi svoje glasbene nadarjenosti prišel do visokih časti in do plemiškega naslova, je imel v Gorici

dobro obiskan glasbeni večer, posvečen izključno njegovemu glasbenemu delu »Ave Maria«, ki ga je skomponiral na čast Svetogorski Materi božji. Prireditelj je imela velik uspeh.

V Soči je pri Solkanu strmoglavil avtomobil Guerrinije Venturini, ki je neprevidno vozil na ovinkih. Potniki so z vozom vred v velikem loku zleteli v reko, ki pa na tem mestu ni globoka, tako da razen prask potniki niso odnesli večjih poškodb.

Na cesti na Sveto Goro se je pripetila nesreča na ta način, da se je kmetijski romarski voz prevrnil in so bile pri tej priliki tri ženske iz Benške Slovenije več ali manj hudo poškodovane.

V Gorici so orožniki aretirali Miroslava Stoparja, istega, ki je bil pred nekaj leti že kaznovan s konfinacijo. Stopar je bil prijet kar v uradu. Istega dne je orožništvo zaplo tudi trgovca Breščaka. O vzroku aretacij policija ni izdala nobenih pojasnil.

Anton Caharija, uradnik na občinskem uradu v Ilirski Bistrici, ki je bil nedavno aretiran in odgnan pred sodišče v Reko, kjer se je moral zagovarjati proti očitku, da je zapravljaj občinski denar, je bil spoznan za nedolžnega in oproščen. Pravijo, da bo državno tožilstvo sedaj zahtevalo sodni postopek proti onim, ki so ga po nedolžnem spravili pred sodišče.

Po 23 letih se je vrnil iz Rusije Silvester Godina, doma iz Škedenja pri Trstu. Doma so ga imeli vsi za mrtvega. Pripovedoval je, da živi v Sibiriji še dosti Slovencev.

Slovensko časopisje je sedaj lahko dobilo v večini tržaških kavarn. Tudi hrvatske časopise v zadnjem času imajo. Gostje naj te liste mirno zahtevajo, pa bodo postreženi.

Za junsko bojevanje v Abesiniji so bili odkovani s italijanskim vojaškim križcem Faletič Ignacij iz Ravni pri Livku, Martinič Karel iz Idriškega in Hrast Ivan iz Livka.

FOTOAMATER

Od negativa do pozitivna

Desenzitirano razvijanje

Postopek sam je zelo enostaven. Zeleni pinakriptol razredčimo za desenzitiranje z vodo v razmerju 1:10.000. Razredčenje mora biti tako močno, ker bi sicer desenzibilizator plast pobarval. Rumeni pinakriptol smemo uporabljati v nekoliko močnejši koncentraciji, ker je skoraj brezbarven ter se tudi barva plasti ne prime. Nato položimo v razredčeni desenzibilizator ploščo ali film — ortohromatsko tvorivo pri rdeči temni svetilki, panhromatsko pri zeleni — in ga pustimo v kopeli dve do tri minute. Čim debejša je svetlobna plast, tem dalj časa mora ostati negativ na površju plasti in se le polagoma zajeja tudi v globino. Po dveh do treh minutah vključimo oranžno temnično svetilko in položimo negativ, ki je sedaj že narkotiziran, v pripravljeni razvijalec. Izpiranje ni potrebno, le pri razvijanju z metol-hidrohionomom je priporočljivo vmesno izplakovanje (do 20 sekund). Nadaljnje razvijanje se od običajnega razvijanja prač nič ne razlikuje — z edino izjemo, da razvijamo pri prijetni oranžni svetlobi. Kljub narkozi je priporočljivo, da razvijamo panhromatsko tvorivo pri indirektni oranžni svetlobi, ortohromatsko pa v isti razdalji od svetilke, kakor pri običajnem razvijanju. Pod nobenim pogojem pa ne smemo razvijati niti orto- niti panhromatskega desenzitiranega tvoriva pri rdeči svetlobi. Pod vplivom rdeče svetlobe bi se uničil del latentne slike, izgubil bi zlasti risbo v senčnih partijah negativa in dobili bi trd negativ, sličen prekratko osvetljenim negativom (Herschelov efekt).

Če je priimešan pinakriptol razvijalec, položimo negativ v razvijalec in ga pri rdeči ali pri zeleni svetlobi razvijamo dve do tri minute, na kar vključimo oranžno svetilko in ga pri oranžni svetlobi razvijamo do konca. V skrajni sili smemo razvijati tudi pri sveči, če je primerno oddaljena od razvijalne ekodele. Poldrugi meter do dva metra razdalje zadostuje.

Vsi desenzibilizatorji učinkujejo podobno kakor bromove soli; zabranjujejo tvorjenje urene in nekoliko zadržujejo proces razvijanja, ki ga je za približno tretjino razvijalnega časa podaljšati. Le razvijalec, ki vsebujejo hidrohinon, postanejo po učinku rapidni.

Ustajevanje je le v oksidani ustajevalni kopeli. Desenzitirano razvijanje je mogoče tudi v dozah in tankih, s predkopeljo ali pa s pinakriptolom, priimešanim razvijalcu pod pogoji, ki smo jih že opisali.

Raztopina pinakriptola je zelo izdatna in dobro shranjena tudi obstojna. V 200 cm raztopine desenzibiliziramo z uspehom najmanj tri trake filma velikosti 6/9.

Važno za lastnika malih kamer

S fotografijo v malem formatu je bil napravljen v fotografski tehniki velik korak naprej, pomnilo pa se je z njim tudi število razočaranih fotografikov, ki so opustili velike formate in se oprijeli majhnih ali celo najmanjših formatov. Večina je namreč pri tem prezrla, da zahteva takšen prehod ne samo drugačno delo pri snemanju, temveč temeljito predgrajen postopek tudi v vseh procesih po snemanju. Manuella snemalna tehnika je z majhnim formatom sicer precej olajšana, zato pa zahteva negativni in pozitivni postopek celega mojstra, ki svoje delo zelo dobro razume in obvlada. Končni cilj fotografiranja z majhnimi formati je namreč pretežno povečava, z izhodiščem v prav majhnem negativu ali celo samo v majhnem delu negativa, ki pa mora biti zato primer tehnike popolnosti.

Posebno važno je vprašanje zrna. Omenili smo že, da sestoji negativna slika iz finih, različnih velikih, v želatini neenakomerno porazdeljenih zrnčnega kovinskega srebra. Ta zrnca niso položena v želatino tesno drugo poleg drugega, temveč je med njimi prazen, večji ali manjši transparenten presledek. Ti vmesni mikroskopično majhni presledki prepuščajo pri zelo velikih in raztegnjenih povečavah več svetlobe, kakor jo more priti skozi zrnca ali njihove skupke. Tako se zgodi, da nastanejo na povečanem pozitivu večje ali manjše črne pike, odgovarjajoče transparentnim točkam na negativu. Takšni povečavi pravimo, da je zrnovita. Tonsko je raztrgana in kontura risbe ni več tako precizna, kakor smo jo vajeni pri neznovnih povečavah. Vzrok je lahko dvojen: ali je imela negativno tvorivo že samo po sebi grobo zrno, ali pa je bilo razvijanje napaka.

Glede drobnostnega tvoriva ni stiske. To varno so zelo dobro rešile svoje naloge. Posreželo se jim je, da so povečale splošno občutljivost tvoriva in zboljšale emulzijo tudi v pogledu zrnja — nekaj, kar se je zdelo še pred kratkim nezdržljivo. Nekaj drugega je razvijanje, ki ga mora oskrbeti fotograf sam. Z nepravilnim razvijanjem v neprimernih razvijalcih in neupoštevanjem nekaterih važnih okolištin pri osvetlitvi in med razvijanjem nastane zelo groba usedlina črnega srebra. Stvorijo se večji ali manjši skupki zrnja in se tako povečajo tudi prej omenjeni transparentni presledki med njimi. Negativ s takšno napako ni primeren za večje povečave. Imamo sicer sredstva, s katerimi je mogoče kemičnim potom izpremeniti grobozrnat negativ v drobnostno, vendar je enostavnost in sigurnost, če skušamo že v razvijalnem procesu doseči čim bolj drobnostno usedlino kovinskega srebra. To pa je mogoče le v posebnih razvijalcih za drobnostno zrno — če upoštevamo še nekaj okolištin, ki so bi-

Koroške novice

Pretrsljiva nesreča

je zadela Weberjevo družino iz Rožeka. Najstarejši sin, 17 letni Frančišek Weber, je hotel nataktni jermen na transmijsko. Pri tem je ravnal tako nesrečno, da ga je jermen zagrabil za trebuh, mu pretrgal jetra, nato pa ga tresil ob zid. Fant je imel še toliko moči, da se je privlekel na dvorišče, kjer so ga našli domači nezvestnega. Pol ure nato je izdihnil. Franček je obiskoval obrtno šolo in bi jo bil prihodnje leto končal, nakar bi prevzel vodstvo mizarskega obrata. Oče mu je umrl pred tremi leti, zato je za nesrečno mater-vdovo ta nesreča me hujši udarec. Weberjevi so poznani kot zavedna slovenska družina v Rožeku, zato je smrt mladega, ambicioznega fanta tudi v narodnem življenju napravila nenadomestljivo vrzel. V tej zvezi postane nerazumljivo neokusno vedenje nemških turnerjev iz Vrbe, ki so se kot sošolci pokojnega udeležili pogreba. Njihov govornik se je poslovil od pokojnika z besedami: »Deutscher Kamerad, die besten Grüsse deiner deutschen Kameraden!« Ob odprtem grobu in vpricho žalujoče slovenske matere je bila izgovorjena ta brutalna laž. Celo navzoči pošteni Nemci so se nad to surovo netaktnostjo nemškega turnerja javno zgražali. Brezvestnost nekaterih nemških šovinistov gre tako daleč, da celo ob svežem grobu žali najplemenitejša človeška čustva. AKO.

Slovenska propaganda

Pod tem naslovom prinašajo celovške »Freie Stimmen« dopis iz Brnce, v katerem pravijo: »Kaže, da se Slovenci onstran meje in sicer tisti krog, ki se mu imamo zahvaliti za neprestane napade in svojevredno poročanje o Koroški, vse bolj zanimajo za našo občino, kajti obiski z onstran Karavank se vedno bolj množijo. Tako so v juliju prišli v Brnco jugoslovanski študenti in so prinesli s seboj naši mladini v dar slovenske knjige in jim hkrati obljubili večtedensko prosto bivanje na Adriji kot nagrado za slučaj, če bodo pridni, to se pravi, če bodo dostopni za slovensko misel. Na Adriji da bodo občutili, kako velike pravice in svobodo uživa slovenski narod v jugoslovanski državi in da bodo to stanje lahko primerjali z bajno takim slabim položajem slovenske manjšine pri nas v Avstriji.« — Isti list je početkom počitnic rotil in pozival vse nemške letovističarje, ki nameravajo obiskati zamejne Nemce, naj nesejo s seboj nemške knjige, časopise in revije ter naj jih podarijo zamejnemu nemškemu bratu. »ki so čisto prave, da bi si mogli kupiti nemškega čtiva.« AKO.

Smrtna nesreča 10-letne deklice

Hidla Kušnikova iz Rut v Važenburgu, Podjuna, se je po neoprednosti preveč približala transmijskemu jermenu, ki je gonil mlatilnico. Jermen je zgrabil dekletke za laze in ji posnel vso kožo z glave z ušesi vred. Težko poškodovano deklico so takoj prepeljali v celovško bolnišnico, kjer pa je še isti dan ponoči v groznih mukah izdihnila. AKO.

Pri kopanju utonil

Peter Melha pd. Pavličev iz Rožeka se je kopal v Baškem jezeru. Pri tem ga je prijel srčni krepin ker ni bilo v bližini nobenega kopalca, da bi ga rešil, je nesrečni fant utonil. AKO.

stveno važne za uspešno delovanje takšnih razvijalec.

Prvi pogoj za uspeh leži v osvetlitvi, ki mora biti vedno bogata. Kot približno merilo za osvetlitev naj velja pravilo, da je odsteti od splošne občutljivosti negativnega tvoriva $\frac{1}{16}$ DIN. Vzrok temu je v posebnosti razvijalec za drobnostno zrno, kojih aktivnost in učinkovanje v globino je kakor pri izenačevalnih razvijalcih zmanjšana. Večinoma vsebujejo precejšnjo količino natrijevega sulfita, toda zelo malo alkalij, ali pa le manj aktivne alkalije. Zaradi tega razvijajo najslabše utise svetlobe tako rahlo, da jih ni mogoče kopirati. Da dosežemo primerno risbo tudi v senčnih partijah, na katere učinkuje pri osvetlitvi najmanj svetlobe, moramo brezpogojno osvetliti nekoliko močnejše in se odpovedati ugodnosti, da bi v polni meri izkoristili splošno občutljivost tvoriva. Prav isti slučaj je pri izenačevalnih razvijalcih. DIN-vrednost negativnega tvoriva se določa namreč po razvijanju v energičnem metol-hidrohionovem razvijalcu, ki deluje seveda drugače kakor izenačevalci ali razvijalec za drobnostno zrno. Zato moramo osvetliti več, toda prekiniti razvijanje, preden je negativ do kraja razvit.

Zahtevajte povsod naš list!

Rebrčan: Spomini koroškega študenta

(Dalje.)

Zborovanje se hoteli motiti neki sociji, ki so prišli iz Velikovega; toda župnik Stefan Bayer jih je z znano energijo ugnal v kozji rog, da so kmalu odšli. Zborovanje je sijajno uspelo. Bilo je videti, da so se tudi prebivalci tistega kraja, v katerem je pihal že precej nemškutarski veter, čutili še narodne. Po oficelnem delu se je razvila zabava, h kateri sem moral prispevati tudi jaz s svojim Nosanom, Starinarjem ter drugimi šaljivimi prizori. Vmes so prav pridno udarjali Stajerci na tamburice. Bil je res pravi narodni tabor, kakršne so prirejali nekdanj po Sp. Koroškem (tako v Bistrici pri Smihelu in Sp. Buhljah pri Grabstjanju). Ti shodi CM podružnice so bili nekaki pregledi, na katere je prihajalo slovensko ljudstvo od blizu in daleč ter se navduševalo za našo sveto stvar. Duh teh zborovanj je prediral v širše sloje, da so postali zavedni tudi tisti, ki niso mogli priti. Tako je bilo tedaj na Koroškem.

Izpraznjeno mesto komendatorja na Reberci je dobil Šumah Valentin, župnik iz Smihela, doma iz Sinčavasi, katerega brat Janez je bil med prvimi ustanovitelji Posojilnice v Sinčavasi, kar je bilo za narodni obstoj vse okolice velikega pomena. Komendator Šumah ni bil samo vzoren duhovnik, temveč je bil tudi zelo naroden in je sodeloval pri vseh narodnih društvih; tudi gnotne pomoči ni odrekal. Dosti gostoljubnosti sem užil v njegovem domu, ker je bil zavzel za naraščaj posvetnega razumnosti na Koroškem.

Sijajno je bilo tudi zborovanje CM podružnice pri Mežnarju v Koklju pri Dobrlavasi meseca avgusta. Govorniki so storiili svojo dolžnost, ljudje so bili zelo navdušeni. Tedanji kaplan Franc Uranšek je bil duša vsega narodnega življenja;

zaradi ljubeznivega vedenja si je pridobil srca vseh; tudi nasprotniki mu niso nič mogli. Za vesel del shoda sem moral zopet poskrbeti jaz. Ne bom se hvalil, toda moj prijatelj Tekol Ivan, sedaj župnik v Globasnici, mi je o priliki izleta v Prago leta 1929. rekel, da je bil to moj najbolj posrečen nastop.

Tekom poletja 1901 so ustanovili v Globasnici gasilsko društvo z nemškimi poveljevanjem, da bi oslabili slovensko gasilsko društvo v bližnjem Stebnu, katerega načelnik je bil narodno zavedni Ferdinand Krnjger, p. d. Zlokari. Nemško gasilsko društvo je delalo velike priprave; postavilo si je tudi shrambo za gasilsko orodje. Neko nedeljo, dne 15. septembra 1901, bi morali razviti prapor. Potrebno pa je bilo, da je pri vseh dogodkih nekdo navzoč, da posluša in gleda, kaj se godi, in da o tem poroča »Miru«. Narodno zaveden domaćin bi to ne smel biti. In tako je naneslo, da sem moral biti opazovalec jaz. Moj dragi prijatelj Simon Mikeln mi je dal kot predujem petkronski novce, da lahko povsod nastopim samozavestno in ne napravim vtisa opazovalca. Dan prej sem pripotoval iz Reberce v Steben k Zlokariju, da bi ostal neopažen. Napočila je nedelja. Člani novoustanovljenega gasilskega društva so se zbrali v nemškutarski gostilni pri Pahrerju, odkoder so odkorakali v cerkev. Po cerkveni slavnosti so se zbrali pri novem gasilskem domu, kjer je govoril slavnostni govor inženir Plavec iz Dobrlavasi. Nazadnje se je začela »mokrac« slavnost pri Pahrerju. Zastraun napetosti, ki je bila med slovensko in med nemško mislečimi prebivalci, je prišlo do pretepa, pri katerem je bil našinec Stefan Vrtnik, p. d. Tratinik, posestnik v Čepicah, težko ranjen.

Ves čas sem bil v bližini ter vse neopaženo zapisal. Ko je bil končan oficelni del, sem jo popihal iz Pahrerjeve gostilne — levoeega žrela — v Šoštarjevo gostilno, kjer so me že čakali našinci. Iz previdnosti sem prenočil zopet pri Zlokariju in jo drugi dan mahnil po skrivnih potih na

Reberco, odkoder sem poslal obširno poročilo »Miru«. (Dne 26. septembra 1901, št. 39.) Ko so čitali »Miru«, so pač ugibali, kdo je bil tisti, ki je vse tako natančno popisal.

Tako je pri mojem potovanju po Koroškem le prehitro minil čas in zopet sem moral v Gradec. Tisto leto je bilo tudi v društvenem oziru živahno. V »Triglavcu« sem bil izvoljen za tajnika. Ravno v tistem času se je zopet začela akcija za slovensko vseučilišče v Ljubljani. Imel sem mnogo pisarji. Veliko navdušenje je vzbudilo dejstvo, da je tedanji dekan v Velikovecu in poznejši prošt v Podkarnosu, Wieser Janez, poslal za vseučiliščni sklad 1000 zlatih kron; to je mene kot Korošca navdalo s posebnim ponosom. Prošt Wieser je bil blagega, mirnega značaja, poln ljubezni do koroških Slovencev.

V tistem letu se je bil na vseučilišču boj med nemškimi dijakmi za to, ali smejo nositi čepice in znake tudi študentje, ki so bili člani katoliških akademskih društev in s tem tudi nasprotniki dvoboja. Razvnela se je ljuta borba. Bil sem priča, ko so počakali nemški buršaki študente, ki so pripadali katoliškim društvom, ter jim siloma vzeli čepice, jih suvali in opljuvali ter peli sramotilne pesmi. Studilo se mi je to ravnanje, ker sem videl surovost, s katero so ti buršaki hoteli uveljavljati svoje nazore.

V tej dobi je bil na graškem vseučilišču tudi profesor matematike dr. Frischauf Vedel sem, da je bil Slovenecem naklonjen in se je udeleževal pri SPD, posebno v Savinjskih planinah. Zato so ga Nemci črtili in ga skušali na vsak način onemogočiti. Zvedel sem, da hočejo nemški buršaki napraviti demonstracijo pri njegovem predavanju. Nekaj Triglavancov se nas je podalo v sobo, kjer bi moral profesor Frischauf predavati, da bi ga v skrajni sili branili. Ko smo stopili v dvorano, so bile skoraj že vse klopi zasedene. Komaj je prišel profesor Frischauf in začel predavati, so zaglani nemški buršaki takšno tuljenje, da samega sebe ne bi slišali. Profesor je postal bled in gledal

nepremično razgrajaje, ki so bili tako predrzni, da so imeli v sobani klobuke na glavi. Ko je trajal ropot kakih pet minut, so se odprla vrata in vstopil je dekan Schenk. Pozval je razgrajaje, da mirujejo, češ, akademiki se nimajo vmešavati v to, o čemer bo odločil akademski senat. S tem se je demonstracija končala, odšli smo vsi, ki nismo spadali tja. Bil je to zopet dokaz za neropnost Nemcev proti tistim, ki so s Slovenci simpatizirali.

Tretje leto pravnega študija je minilo. Bilo je dne 6. julija 1902, neko nedeljo, ko me je potegnil vlak proti Koroški. Izstopil sem v Pliberku, ker bi moral v Stebnu pri Zlokariju nastopiti kot govornik na shodu podružnice CM. Zbralo se je dosti poslušalec Kot govorniki so nastopili kanonik Valentin Weiss iz Velikoveca in tedanji kaplan Vinko Poljanec. Nazadnje sem se oglasil še jaz s svojim resnim govorom. Pri zabavnem delu so svirali tamburaši društva Bisernica, ki je bilo ustanovljeno v Celovcu. Igrati sem moral seveda tudi Nosra ter razložiti, kakšne zmanovitosti je imel starinar v vreči. Ker še ni bilo dovolj, sem moral povedati, kako so me na Reberci nosili h krstu.

Moj sošoler Hohnik Ivan, sedaj že dolgo let župnik v Koprivni, me je povabil na svojo novo mašo v rojstni župniji Ruda pri Velikovecu, ki je bila določena na 27. julija 1902. Slavnostno pridigo je imel sedanji stolni korar Valentin Podgorc, za ceremonierja pa je bil sedanji senator Franc Smodej. Obedovali smo pri Andreju Steržetu v Lipi.

Spoznal sem zopet nove kraje in ljudi. So to kraji, ki so bili že tedaj bolj na jezikovni meji, vendar je bila narodna zavest še precej živa, za kar so imeli zasluge tedanji župniki Volavčnik Janez in Rudi (umrl kot begunec zlatomašnik na Jezerskem), Kindlman Jakob v Grebinjskem Kloštru in poznejši komendator na Reberci, Franc Petek, župnik v Grebinju.